

12c 042017

Grangeveien 3/12 79

ET DUKKEHJEM.

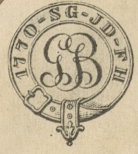
ET DUKKEHJEM.

SKUESPIL I TRE AKTER

AF

HENRIK IBSEN.

Tromsø Seminar. bogsaml



1010.

KØBENHAVN.

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).

GRÆBES BOGTRYKKERI.

1879.

12c 042017

2b. 7 dü.

PERSONERNE:

Advokat Helmer.

Nora, hans hustru.

Doktor Rank.

Fru Linde.

Sagfører Krogstad.

Helmers tre små børn.

Anne-Marie, barnepige hos Helmers.

Stuepigen sammesteds.

Et bybud.

(Handlingen foregår i Helmers bolig.)

FØRSTE AKT.

(En hyggeligt og smagfuldt men ikke kostbart indrettet stue. En dør tilhøjre i baggrunden fører ud til forstuen; en anden dør tilvenstre i baggrunden fører ind til Helmers arbejdsværelse. Mellem begge disse døre et pianoforte. Midt på væggen tilvenstre en dør og længere fremme et vindu. Nær ved vinduet et rundt bord med lænestole og en liden sofa. På sidevæggen tilhøjre, noget tilbage, en dør, og på samme væg, nærmere mod forgrunden en stentøjsovn med et par lænestole og en gyngestol foran. Mellem ovnen og sidedøren et lidet bord. Kobberstik på væggene. En etagère med porcellænsgenstande og andre små kunstsager; et lidet bogskab med bøger i pragtbind. Tæppe på gulvet; ild i ovnen. Vinterdag.)

(Der ringes ude i forstuen; lidt efter hører man, at der blir lukket op. Nora kommer fornøjet nynnende ind i stuen; hun er klædt i ydertøj og bærer en hel del pakker, som hun lægger fra sig på bordet tilhøjre. Hun lar døren til forstuen stå åben efter sig, og man ser derude et bybud, der bærer en julegran og en kurv, hvilket han gier til stuepigen, som har lukket op for dem.)

Nora.

Gem juletræet godt, Helene. Børnene må endelig ikke få se det før iaften, når det er pyntet. (til budet; tar portemonæen frem.) Hvormeget —?

Bybudet.

Femti øre.

Nora.

Der er en krone. Nej, behold det hele.

(Budet takker og går. Nora lukker døren. Hun vedblir at le stille fornøjet, mens hun tar ydertøjet af.)

Nora

(tar en pose med makroner op af lommen og spiser et par; derpå går hun forsigtigt hen og lytter ved sin mands dør).

Jo, han er hjemme.

(nynner igen, idet hun går hen til bordet tilhøjre.)

Helmer

(inde i sit værelse).

Er det lærkefuglen, som kvidrer derude?

Nora

(ifærd med at åbne nogle af pakkerne).

Ja, det er det.

Helmer.

Er det ekornet, som rumsterer der?

Nora.

Ja!

Helmer.

Når kom ekornet hjem?

Nora.

Nu netop. (putter makronposen i lommen og visker sig om munden.) Kom herud, Torvald, så skal du få se, hvad jeg har købt.

Helmer.

Ikke forstyr! (lidt efter; åbner døren og ser ind, med pennen i hånden.) Købt, siger du? Alt det der? Har

nu lille spillefuglen været ude og sat penge overstyr igen?

Nora.

Ja men, Torvald, iår må vi dog virkelig slå os lidt løs. Det er jo den første jul, da vi ikke behøver at spare.

Helmer.

Å, ved du hvad, ødsle kan vi ikke.

Nora.

Jo, Torvald, lidt kan vi nok ødsle nu. Ikke sandt? Bare en liden bitte smule. Nu får du jo en stor gage og kommer til at tjene mange, mange penge.

Helmer.

Ja, fra nytår af; men så går der et helt fjerdingår før gagen forfalder.

Nora.

Pyt; vi kan jo låne så længe.

Helmer.

Nora! (går hen til hende og tar hende spøgende i øret.) Er nu letsindigheden ude og går igen? Sæt nu jeg lånte tusend kroner idag og du satte dem overstyr i juleugen og jeg så nytårsaften fik en tagsten i hodet og lå der —

Nora

(lægger hånden på hans mund).

Å fy; tal ikke så stygt.

Helmer.

Jo, sæt nu, at sligt hændte, — hvad så?

Nora.

Hvis der hændte noget så fælt, så kunde det være ganske det samme enten jeg havde gæld eller ikke.

Helmer.

Nå, men de folk, jeg havde lånt af?

Nora.

De? Hvem bryr sig om dem! Det er jo fremmede.

Helmer.

Nora, Nora, du est en kvinde! Nej men alvorligt, Nora; du ved, hvad jeg tænker i det stykke. Ingen gæld! Aldrig låne! Der kommer noget ufrit, og altså også noget uskønt, over det hjem, som grundes på lån og gæld. Nu har vi to holdt tappert ud lige til idag; og det vil vi også gøre den korte tid, det endnu behøves.

Nora

(går hen imod ovnen).

Ja, ja, som du vil, Torvald.

Helmer

(følger efter).

Så, så; nu skal ikke lille sanglærken hænge med vingerne. Hvad? Står ekornen der og surmuler. (tar portemonæen op.) Nora; hvad tror du jeg har her?

Nora
(vender sig raskt).

Penge!

Helmer.

Se der. (rækker hende nogle sedler.) Herregud, jeg ved jo nok, at der går en hel del til i et hus i juletiden.

Nora
(tæller).

Ti — tyve — tredive — firti. Å tak, tak, Torvald; nu hjælper jeg mig langt.

Helmer.

Ja, det må du sandelig gøre.

Nora.

Ja, ja, det skal jeg nok. Men kom her, så skal jeg vise dig alt, hvad jeg har købt. Og så billigt! Se, her er nye klæder til Ivar — og så en sabel. Her er en hest og en trompet til Bob. Og her er dukke og dukkeseng til Emmy; det er nu så simpelt; men hun river det jo snart istykker alligevel. Og her har jeg kjoletøjer og tørklæder til pigerne; gamle Anne-Marie skulde nu havt meget mere.

Helmer.

Og hvad er der i den pakke der?

Nora
(skriger).

Nej, Torvald, det får du ikke se før iaften!

Helmer.

Nå så. Men sig mig nu, du lille ødeland, hvad har du nu tænkt på til dig selv?

Nora.

Å pyt; til mig? Jeg bryr mig slet ikke om noget.

Helmer.

Jovisst gør du så. Sig mig nu noget rimeligt, som du helst kunde have lyst til.

Nora.

Nej, jeg ved virkelig ikke. Jo hør, Torvald —

Helmer.

Nå?

Nora

(famler ved hans knapper; uden at se på ham).

Hvis du vil give mig noget, så kunde du jo —; du kunde —

Helmer.

Nå, nå; ud med det.

Nora

(hurtigt).

Du kunde give mig penge, Torvald. Bare så meget, som du synes du kan afse; så skal jeg siden en af dagene købe noget for dem.

Helmer.

Nej men, Nora —

Nora.

Å jo, gør det, kære Torvald; jeg ber dig så

meget om det. Så skulde jeg hænge pengene i et smukt guldpapirs omslag på juletræet. Vilde ikke det være morsomt?

Helmer.

Hvad er det de fugle kaldes, som altid sætter penge overstyr?

Nora.

Ja ja, spillefugle; jeg ved det nok. Men lad os gøre, som jeg siger, Torvald; så får jeg tid til at overlægge, hvad jeg mest har brug for. Er ikke det meget fornuftigt? Hvad?

Helmer
(smilende).

Jo visst er det så; det vil sige, hvis du virkelig kunde holde på de penge, jeg gier dig, og virkelig købte noget til dig selv for dem. Men så går de til huset og til så mangt og meget unyttigt, og så må jeg punge ud igen.

Nora.

Å men, Torvald —

Helmer.

Kan ikke nægtes, min kære lille Nora. (lægger armen om hendes liv.) Spillefuglen er sød; men den bruger svært mange penge. Det er utroligt, hvor kostbart det er for en mand at holde spillefugl.

Nora.

Å fy, hvor kan du da sige det? Jeg sparer dog virkelig alt, hvad jeg kan.

Helmer
(ler).

Ja, det var et sandt ord. Alt hvad du kan. Men du kan slet ikke.

Nora
(nynner og smiler stille fornøjet).

Hm, du skulde bare vide, hvor mange udgifter vi lærker og ekorne har, Torvald.

Helmer.

Du er en besynderlig liden en. Ganske som din fader var. Du er om dig på alle kanter for at gøre udvej til penge; men så snart du har dem, blir de ligesom borte mellem hænderne på dig; du ved aldrig, hvor du gør af dem. Nå, man må tage dig som du er. Det ligger i blodet. Jo, jo, jo, sligt er arveligt, Nora.

Nora.

Ak, jeg vilde ønske, jeg havde arvet mange af pappas egenskaber.

Helmer.

Og jeg vilde ikke ønske dig anderledes, end netop således, som du er, min søde lille sanglærke. Men hør; der falder mig noget ind. Du ser så — så — hvad skal jeg kalde det? — så fordægtig ud idag —

Nora.

Gør jeg?

Helmer.

Ja visst gør du det. Se mig stivt i øjnene.

Nora

(ser på ham).

Nå?

Helmer

(truer med fingeren).

Slikmunden skulde vel aldrig have grasseret i byen idag?

Nora.

Nej, hvor kan du nu falde på det.

Helmer.

Har slikmunden virkelig ikke gjort en afstikker ind til konditoren?

Nora.

Nej, jeg forsikrer dig, Torvald —

Helmer.

Ikke nippet lidt syltetøj?

Nora.

Nej, aldeles ikke.

Helmer.

Ikke engang gnavet en makron eller to?

Nora.

Nej, Torvald, jeg forsikrer dig virkelig —

Helmer.

Nå, nå, nå; det er jo naturligvis bare mit spøg —

Nora
(går til bordet tilhøjre).

Jeg kunde da ikke falde på at gøre dig imod.

Helmer.

Nej, jeg ved det jo nok; og du har jo givet mig dit ord —. (hen til hende.) Nå, behold du dine små julehemmeligheder for dig selv, min velsignede Nora. De kommer vel for lyset iaften, når juletræet er tændt, kan jeg tro.

Nora.

Har du husket på at bede doktor Rank?

Helmer.

Nej. Men det behøves jo ikke; det følger jo af sig selv, at han spiser med os. Forresten skal jeg bede ham, når han kommer her iformiddag. God vin har jeg bestilt. Nora, du kan ikke tro, hvor jeg glæder mig til iaften.

Nora.

Jeg også. Og hvor børnene vil fryde sig, Torvald!

Helmer.

Ak, det er dog herligt at tænke på, at man har fået en sikker, betrygget stilling; at man har sit rundelige udkomme. Ikke sandt; det er en stor nydelse at tænke på?

Nora.

Å, det er vidunderligt!

Helmer.

Kan du huske forrige jul? Hele tre uger i forvejen lukked du dig hver aften inde til langt over midnat for at lave blomster til juletræet og alle de andre herligheder, som vi skulde overraskes med. Uh, det var den kedeligste tid, jeg har oplevet.

Nora.

Da keded jeg mig slet ikke.

Helmer
(smilende).

Men det faldt dog temmelig tarveligt ud, Nora.

Nora.

Å, skal du nu drille mig med det igen. Hvad kunde jeg for, at katten var kommen ind og havde revet alting istykker?

Helmer.

Nej visst kunde du ikke, min stakkers lille Nora. Du havde den bedste vilje til at glæde os alle, og det er hovedsagen. Men det er dog godt, at de knebne tider er forbi.

Nora.

Ja, det er rigtignok vidunderligt.

Helmer.

Nu behøver ikke jeg at sidde her alene og kede mig; og du behøver ikke at plage dine velsignede øjne og dine små skære fine hænder —

Nora

(klapper i hænderne).

Nej, ikke sandt, Torvald, det behøves ikke længer? Å, hvor det er vidunderlig dejligt at høre! (tager ham under armen.) Nu skal jeg sige dig, hvorledes jeg havde tænkt, vi skulde indrette os, Torvald. Så snart julen er over — (det ringer i forstuen.) Å, der ringer det. (rydder lidt op i stuen.) Her kommer visst nogen. Det var da kedeligt.

Helmer.

For visiter er jeg ikke hjemme; husk det.

Stuepigen

(i entréøren).

Frue, her er en fremmed dame —

Nora.

Ja, lad hende komme ind.

Stuepigen

(til Helmer).

Og så kom doktoren med det samme.

Helmer.

Gik han lige ind til mig?

Stuepigen.

Ja, han gjorde så.

(Helmer går ind i sit værelse. Pigen viser fru Linde, som er i rejsetøj, ind i stuen og lukker efter hende.)

Fru Linde

(forsagt og lidt nølende).

Goddag, Nora.

Nora
(usikker).

Goddag —

Fru Linde.

Du kender mig nok ikke igen.

Nora.

Nej; jeg ved ikke —; jo visst, jeg synes nok — (udbrydende) Hvad! Kristine! Er det virkelig dig?

Fru Linde.

Ja, det er mig.

Nora.

Kristine! Og jeg, som ikke kendte dig igen! Men hvor kunde jeg også —. (sagtere) Hvor du er bleven forandret, Kristine!

Fru Linde.

Ja, det er jeg visstnok. I ni — ti lange år —

Nora.

Er det så længe siden vi sáes? Ja, det er det jo også. Å, de sidste otte år har været en lykkelig tid, kan du tro. Og nu er du altså kommen herind til byen? Gjort den lange rejse ved vintertid. Det var tappert.

Fru Linde.

Jeg kom netop med dampskibet imorges.

Nora.

For at more dig i julen, naturligvis. Å, hvor det er dejligt! Ja, more os, det skal vi

rigtignok. Men tag dog overtøjet af. Du fryser dog vel ikke? (hjælper hende.) Se så; nu sætter vi os hyggeligt her ved ovnen. Nej, i lænestolen der! Her i gyngestolen vil jeg sidde. (griber hendes hænder.) Ja, nu har du jo dit gamle ansigt igen; det var bare i det første øjeblik —. Lidt blegere er du dog bleven, Kristine, — og kanske lidt magrere.

Fru Linde.

Og meget, meget ældre, Nora.

Nora.

Ja, kanske lidt ældre; bitte, bitte lidt; slet ikke meget. (holder pludselig inde, alvorligt.) Å, men jeg tankeløse menneske, som sidder her og snakker! Søde, velsignede Kristine, kan du tilgive mig?

Fru Linde.

Hvad mener du, Nora?

Nora
(sagte).

Stakkers Kristine, du er jo bleven enke.

Fru Linde.

Ja, for tre år siden.

Nora.

Å, jeg vidste det jo nok; jeg læste det jo i aviserne. Å, Kristine, du må tro mig, jeg tænkte ofte på at skrive dig til i den tid; men altid opsatte jeg det, og altid kom der noget ivejen.

Fru Linde.

Kære Nora, det forstår jeg så godt.

Nora.

Nej, det var stygt af mig, Kristine. Å, du stakker, hvor meget du visst har gået igennem. — Og han efterlod dig jo ikke noget at leve af?

Fru Linde.

Nej.

Nora.

Og ingen børn?

Fru Linde.

Nej.

Nora.

Slet ingen ting altså?

Fru Linde.

Ikke engang en sorg eller et savn til at tære på.

Nora

(ser vantro på hende).

Ja men, Kristine, hvor kan det være muligt?

Fru Linde

(smiler tungt og stryger hende over håret).

Å, det hænder undertiden, Nora.

Nora.

Så ganske alene. Hvor det må være forfærdelig tungt for dig. Jeg har tre dejlige børn. Ja nu kan du ikke få se dem, for de er ude med pigen. Men nu må du fortælle mig alt —

Fru Linde.

Nej, nej, nej, fortæl heller du.

Nora.

Nej, du skal begynde. Idag vil jeg ikke være egenkærlig. Idag vil jeg tænke bare på dine sager. Men et må jeg dog sige dig. Ved du den store lykke, som er hændt os i disse dage?

Fru Linde.

Nej. Hvad er det?

Nora.

Tænk, min mand er bleven direktør i Aktiebanken!

Fru Linde.

Din mand? Å hvilket held —!

Nora.

Ja, umådeligt! At være advokat, det er jo så usikkert at leve af, især når man ikke vil befatte sig med andre forretninger, end de, som er fine og smukke. Og det har naturligvis Torvald aldrig villet; og det holder jeg da ganske med ham i. Å, du kan tro, vi glæder os! Han skal tiltræde i banken allerede til nytår, og da får han en stor gage og mange procenter. Herefter kan vi leve ganske anderledes end før, — ganske som vi vil. Å, Kristine, hvor jeg føler mig let og lykkelig! Ja, for det er dog dejligt at have dygtig mange penge og ikke behøve at gøre sig bekymringer. Ikke sandt?

Fru Linde.

Jo, ialfald måtte det være dejligt at have det nødvendige.

Nora.

Nej, ikke blot det nødvendige, men dygtig, dygtig mange penge!

Fru Linde
(smiler).

Nora, Nora, er du endnu ikke bleven fornuftig? I skoledagene var du en stor ødeland.

Nora
(ler stille).

Ja, det siger Torvald endnu. (truer med fingeren.) Men «Nora, Nora» er ikke så gal, som I tænker. — Å, vi har sandelig ikke havt det så, at jeg har kunnet ødsle. Vi har måttet arbejde begge to.

Fru Linde.

Du også?

Nora.

Ja, med småting, med håndarbejde, med hækling og med broderi og sådant noget; (henkastende) og med andre ting også. Du ved vel, at Torvald gik ud af departementet, da vi blev gift? Der var ingen udsigt til befordring i hans kontor, og så måtte han jo tjene flere penge end før. Men i det første år overanstrængte han sig så aldeles forfærdeligt. Han måtte jo søge alskens bifortjeneste, kan du vel tænke dig, og arbejde

både tidligt og sent. Men det tålte han ikke, og så blev han så dødelig syg. Så erklærte lægerne det for nødvendigt, at han kom ned til syden.

Fru Linde.

Ja, I opholdt jer jo et helt år i Italien?

Nora.

Ja visst. Det var ikke let at komme afsted, kan du tro. Ivar var netop født dengang. Men afsted måtte vi naturligvis. Å, det var en vidunderlig dejlig rejse. Og den frelste Torvalds liv. Men den kosted svært mange penge, Kristine.

Fru Linde.

Det kan jeg nok tænke mig.

Nora.

Tolv hundrede specier kosted den. Fire tusend otte hundrede kroner. Det er mange penge du.

Fru Linde.

Ja, men i slige tilfælde er det ialfald en stor lykke, at man har dem.

Nora.

Ja jeg skal sige dig, vi fik dem nu af pappa.

Fru Linde.

Nå sådan. Det var netop på den tid din fader døde, tror jeg.

Nora.

Ja, Kristine, det var netop da. Og tænk dig, jeg kunde ikke rejse til ham og pleje ham. Jeg gik jo her og vented daglig, at lille Ivar skulde komme til verden. Og så havde jeg jo min stakkers dødssyge Torvald at passe. Min kære snille pappa! Jeg fik aldrig se ham mere, Kristine. Å, det er det tungeste, jeg har oplevet, siden jeg blev gift.

Fru Linde.

Jeg ved, du holdt meget af ham. Men så rejste I altså til Italien?

Nora.

Ja; da havde vi jo pengene; og lægerne skyndte på os. Så rejste vi en måneds tid efter.

Fru Linde.

Og din mand kom aldeles helbredet tilbage?

Nora.

Frisk som en fisk!

Fru Linde.

Men — doktoren?

Nora.

Hvorledes?

Fru Linde.

Jeg synes, pigen sagde det var doktoren, den herre, som kom på samme tid som jeg.

Nora.

Ja, det var doktor Rank; men han kommer ikke i sygebesøg; det er vor nærmeste ven, og han ser her indom mindst engang om dagen. Nej, Torvald har aldrig havt en syg time siden. Og børnene er friske og sunde, og jeg også. (springer op og klapper i hænderne.) Å Gud, å Gud, Kristine, det er dog vidunderlig dejligt at leve og være lykkelig! — — Å, men det er dog afskyligt af mig —; jeg taler jo bare om mine egne sager. (sætter sig på en skammel tæt ved hende og lægger armene på hendes knæ.) Å, du må ikke være vred på mig! — Sig mig, er det virkelig sandt, at du ikke holdt af din mand? Hvorfor tog du ham da?

Fru Linde.

Min moder leved endnu; og hun var sengeliggende og hjælpeløs. Og så havde jeg mine to yngre brødre at sørge for. Jeg syntes ikke det var forsvarligt at vise hans tilbud tilbage.

Nora.

Nej, nej, det kan du have ret i. Han var altså rig dengang?

Fru Linde.

Han var ganske velstående, tror jeg. Men det var usikre forretninger, Nora. Da han døde, gik det hele overstyr og der blev ingenting tilovers.

Nora.

Og så —?

Fru Linde.

Ja, så måtte jeg slå mig igennem med en liden handel og en liden skole og hvad jeg ellers kunde finde på. De sidste tre år har været som en eneste lang hvileløs arbejdsdag for mig. Nu er den tilende, Nora. Min stakkers moder behøver mig ikke mere, for hun er gået bort. Og gutterne heller ikke; de er nu kommet i stillinger og kan sørge for sig selv.

Nora.

Hvor du må føle dig let —

Fru Linde.

Nej, du; bare så usigelig tom. Ingen at leve for mere. (står urolig op.) Derfor holdt jeg det ikke længere ud derborte i den lille afkrog. Her må det dog være lettere at finde noget, som kan lægge beslag på en og optage ens tanker. Kunde jeg bare være så lykkelig at få en fast post, noget kontorarbejde —

Nora.

Å men, Kristine, det er så forfærdelig anstrængende; og du ser allerede så anstrængt ud iforvejen. Det vilde være meget bedre for dig, om du kunde komme til et bad.

Fru Linde

(går henimod vinduet).

Jeg har ingen pappa, som kan forære mig rejsepenge, Nora.

Nora

(rejser sig).

Å, vær ikke vred på mig!

Fru Linde

(hen til hende).

Kære Nora, vær ikke du vred på mig. Det er det værste ved en stilling som min, at den afsætter så megen bitterhed i sindet. Man har ingen at arbejde for; og dog nødes man til at være om sig på alle kanter. Leve skal man jo; og så blir man egenkærlig. Da du fortalte mig om den lykkelige forandring i eders stilling — vil du tro det? — jeg glædede mig ikke så meget på dine vegne, som på mine.

Nora.

Hvorledes det? Å, jeg forstår dig. Du mener, Torvald kunde kanske gøre noget for dig.

Fru Linde.

Ja, det tænkte jeg mig.

Nora.

Det skal han også, Kristine. Overlad det bare til mig; jeg skal indlede det så fint, så fint, — finde på noget elskværdigt, som han synes rigtig godt om. Å, jeg vil så inderlig gerne være dig til tjeneste.

Fru Linde.

Hvor det er smukt af dig, Nora, at du er så ivrig for min sag, — dobbelt smukt af dig,

som selv kender så lidet til livets byrder og besvær.

Nora.

Jeg —? Jeg kender så lidet til —?

Fru Linde

(smilende).

Nå, Herregud, den smule håndarbejde og sådant noget —. Du er et barn, Nora.

Nora

(kaster på nakken og går henover gulvet).

Det skulde du ikke sige så overlegent.

Fru Linde.

Så?

Nora.

Du er ligesom de andre. I tror allesammen, at jeg ikke duer til noget rigtig alvorligt —

Fru Linde.

Nå, nå —

Nora.

— at jeg ikke har prøvet noget i denne vanskelige verden.

Fru Linde.

Kære Nora, du har jo nys fortalt mig alle dine genvordigheder.

Nora.

Pyt, — de småtterier! (sagte.) Jeg har ikke fortalt dig det store.

Fru Linde.

Hvilket store? Hvad mener du?

Nora.

Du overser mig så ganske, Kristine; men det skulde du ikke gøre. Du er stolt over, at du har arbejdet så tungt og så længe for din moder.

Fru Linde.

Jeg overser visselig ikke nogen. Men det er sandt: jeg er både stolt og glad, når jeg tænker på, at det blev mig forundt at gøre min moders sidste levetid såvidt sorgløs.

Nora.

Og du er også stolt, når du tænker på, hvad du har gjort for dine brødre.

Fru Linde.

Det synes jeg, jeg har ret til.

Nora.

Det synes jeg også. Men nu skal du høre noget, Kristine. Jeg har også noget at være stolt og glad over.

Fru Linde.

Det tvivler jeg ikke på. Men hvorledes mener du det?

Nora.

Tal sagte. Tænk, om Torvald hørte det! Han må ikke for nogen pris i verden —; der må ingen få det at vide, Kristine; ingen uden du.

Fru Linde.

Men hvad er det dog?

Nora.

Kom herhen. (drager hende ned på sofaen ved siden af sig.) Ja du, — jeg har også noget at være stolt og glad over. Det er mig, som har reddet Torvalds liv.

Fru Linde.

Reddet —? Hvorledes reddet?

Nora.

Jeg fortalte dig jo om rejsen til Italien. Torvald kunde ikke have overstået det, hvis han ikke var kommen derned —

Fru Linde.

Nå ja; din fader gav jer så de fornødne penge —

Nora

(smiler).

Ja, det tror både Torvald og alle andre; men —

Fru Linde.

Men —?

Nora.

Pappa gav os ikke en skilling. Det var mig, som skaffed pengene tilveje.

Fru Linde.

Du? Hele den store sum?

Nora.

Tolv hundrede specier. Fire tusend otte hundrede kroner. Hvad siger du til det?

Fru Linde.

Ja men, Nora, hvorledes var det muligt? Havde du da vundet i lotteriet?

Nora

(med ringeagt).

I lotteriet? (blæser.) Hvad kunst havde det da været?

Fru Linde.

Men hvor fik du dem da fra?

Nora

(nynner og smiler hemmelighedsfuldt).

Hm; tra la la la!

Fru Linde.

For låne dem kunde du jo ikke.

Nora.

Så? Hvorfor ikke det?

Fru Linde.

Nej, en kone kan jo ikke låne uden sin mands samtykke.

Nora

(kaster på nakken).

Å, når det er en kone, som har en smule forretningsdygtighed, — en kone, som forstår at bære sig lidt klogt ad, så —

Fru Linde.

Men, Nora, jeg begriber aldeles ikke —

Nora.

Det behøver du jo heller ikke. Det er jo slet ikke sagt, at jeg har lånt pengene. Jeg kan jo have fået dem på andre måder. (kaster sig tilbage i sofaen.) Jeg kan jo have fået dem af en eller anden beundrer. Når man ser såvidt tiltrækkende ud som jeg —

Fru Linde.

Du er en galning.

Nora.

Nu er du visst umådelig nysgærrig, Kristine.

Fru Linde.

Ja hør nu her, kære Nora, — har du ikke der handlet ubesindigt?

Nora

(sidder atter oprejst).

Er det ubesindigt at redde sin mands liv?

Fru Linde.

Jeg synes det er ubesindigt, at du uden hans vidende —

Nora.

Men han måtte jo netop ikke vide noget! Herregud, kan du ikke forstå det? Han måtte ikke engang vide, hvor farligt det stod til med ham. Det var til mig lægerne kom og sagde, at hans liv stod i fare; at intet andet kunde

redde ham, end et ophold i syden. Tror du ikke, jeg først forsøgte at lirke mig frem? Jeg talte til ham om, hvor dejligt det vilde være for mig at få rejse til udlandet ligesom andre unge koner; jeg både græd og jeg bad; jeg sagde, at han værs'god skulde huske på de omstændigheder, jeg var i, og at han måtte være snil og føje mig; og så slog jeg på, at han gerne kunde optage et lån. Men da blev han næsten vred, Kristine. Han sagde, at jeg var letsindig, og at det var hans pligt som ægtemand ikke at føje mig i nykker og luner — som jeg tror han kaldte det. Ja ja, tænkte jeg, reddes må du nu; og så var det jeg gjorde udvej —

Fru Linde.

Og fik din mand ikke vide af din fader, at pengene ikke kom fra ham?

Nora.

Nej, aldrig. Pappa døde netop i de samme dage. Jeg havde tænkt at indvie ham i sagen og bede ham, ikke røbe noget. Men da han lå så syg —. Desværre, det blev ikke nødvendigt.

Fru Linde.

Og har du aldrig siden betroet dig til din mand?

Nora.

Nej, for himlens skyld, hvor kan du tænke det? Han, som er så stræng i det stykke! Og

desuden — Torvald med sin mandige selvfølelse, — hvor pinligt og ydmygende vilde det ikke være for ham at vide, at han skyldte mig noget. Det vilde ganske forrykke forholdet imellem os; vort skønne lykkelige hjem vilde ikke længer blive, hvad det nu er.

Fru Linde.

Vil du aldrig sige ham det?

Nora

(eftertænksom, halvt smilende).

Jo — engang kanske; — om mange år, når jeg ikke længer er så smuk som nu. Du skal ikke le af det! Jeg mener naturligvis: når Torvald ikke længer synes så godt om mig som nu; når han ikke længer finder fornøjelse i, at jeg danser for ham og forklæder mig og deklamerer. Da kunde det være godt at have noget i baghånden — (afbrydende.) Vås, vås, vås! Den tid kommer aldrig. — Nå, hvad siger du så til min store hemmelighed, Kristine? Duer ikke jeg også til noget? — Du kan forresten tro, at den sag har voldt mig mange bekymringer. Det har sandelig ikke været let for mig at opfylde mine forpligtelser til rette tid. Jeg skal sige dig, der er i forretningsverdenen noget, som kaldes kvartalsrenter, og noget, som kaldes afdrag; og de er altid så forfærdelig vanskelige at skaffe tilveje. Så har jeg måttet spare lidt hist og her, hvor jeg kunde, ser du. Af husholdningspengene kunde jeg jo ikke lægge noget videre tilside, for Tor-

vald måtte jo leve godt. Børnene kunde jeg jo ikke lade gå dårligt klædt; hvad jeg fik til dem syntes jeg, jeg måtte bruge altsammen. De søde velsignede små!

Fru Linde.

Så gik det vel altså ud over dine egne fornødenheder, stakkers Nora?

Nora.

Ja naturligvis. Jeg var jo også den, som var nærmest til det. Hvergang Torvald gav mig penge til nye kjoler og sådant noget, brugte jeg aldrig mere end det halve; købte altid de simpleste og billigste sorter. En Guds lykke var det, at alting klæder mig så godt, så Torvald ikke mærked det. Men det faldt mig mangengang tungt, Kristine; for det er dog dejligt at gå fint klædt. Ikke sandt?

Fru Linde.

Å jo såmæn.

Nora.

Nå, så har jeg jo også havt andre indtægtskilder. Ifjor vinter var jeg så heldig at få en hel del arkskrift. Så lukked jeg mig inde og sad og skrev hver aften til langt ud på natten. Ak, jeg var mangengang så træt, så træt. Men det var dog uhyre morsomt alligevel, således at sidde og arbejde og fortjene penge. Det var næsten, som om jeg var en mand.

Fru Linde.

Men hvormeget har du nu på den vis kunnet afbetale?

Nora.

Ja, det kan jeg ikke sige så nøje. Sådanne forretninger, ser du, er det meget vanskeligt at holde rede på. Jeg ved kun, at jeg har betalt alt, hvad jeg har kunnet skrabe sammen. Mangengang har jeg ikke vidst mine arme råd. (smiler.) Da sad jeg her og forestilled mig, at en gammel rig herre var bleven forelsket i mig —

Fru Linde.

Hvad! Hvilken herre?

Nora.

Å snak! — at han nu var død, og da man åbned hans testamente, så stod deri med store bogstaver «Alle mine penge skal den elskværdige fru Nora Helmer have udbetalt straks kontant».

Fru Linde.

Men kære Nora, — hvad var det for en herre?

Nora.

Herregud, kan du ikke forstå det? Den gamle herre var jo slet ikke til; det var bare noget, jeg sad her og tænkte op igen og op igen, når jeg ikke vidste nogen udvej til at skaffe penge. Men det kan også være det samme; det gamle kedelige menneske kan bli for mig hvor han er;

jeg bryr mig hverken om ham eller hans testament, for nu er jeg sorgløs. (springer op.) Å Gud, det er dog dejligt at tænke på, Kristine! Sorgløs! At kunne være sorgløs, ganske sorgløs; at kunne lege og tumle sig med børnene; at kunne have det smukt og nydeligt i huset, alting således, som Torvald sætter pris på det! Og tænk, så kommer snart våren med stor blå luft. Så kan vi kanske få rejse lidt. Jeg kan kanske få se havet igen. Å ja, ja, det er rigtignok vidunderligt at leve og være lykkelig!

(Klokken høres i forstuen.)

Fru Linde
(rejser sig).

Det ringer; det er kanske bedst jeg går.

Nora.

Nej, bliv du; her kommer visst ingen; det er vel til Torvald —

Stuepigen
(i forstuedøren).

Om forladelse, frue, — her er en herre, som vil tale med advokaten —

Nora.

Med bankdirektøren, mener du.

Stuepigen.

Ja, med bankdirektøren; men jeg vidste ikke — siden doktoren er derinde —

Nora.

Hvem er den herre?

Sagfører Krogstad

(i forstuedøren).

Det er mig, frue.

Fru Linde

(studser, farer sammen og vender sig mod vinduet).

Nora

(et skridt imod ham, spændt, med halv stemme).

De? Hvad er det? Hvad vil De tale med min mand om?

Krogstad.

Banksager — på en måde. Jeg har en liden post i Aktiebanken, og Deres mand skal jo nu blive vor chef, hører jeg —

Nora.

Det er altså —

Krogstad.

Bare tørre forretninger, frue; slet ikke noget andet.

Nora.

Ja, vil De da være så god at gå ind kontordøren.

(hilser ligegyldigt, idet hun lukker døren til forstuen; derpå går hun hen og ser til ovnen.)

Fru Linde.

Nora, — hvem var den mand?

Nora.

Det var en sagfører Krogstad.

Fru Linde.

Det var altså virkelig ham.

Nora.

Kender du det menneske?

Fru Linde.

Jeg har kendt ham — for en del år siden. Han var en tid sagførerfuldmægtig henne på vor kant.

Nora.

Ja, det var han jo.

Fru Linde.

Hvor han var forandret.

Nora.

Han har nok været meget ulykkeligt gift.

Fru Linde.

Nu er han jo enkemand?

Nora.

Med mange børn. Se så; nu brænder det.

(hun lukker ovnsdøren og flytter gyngestolen lidt tilside.)

Fru Linde.

Han driver jo mange slags forretninger, siges der?

Nora.

Så? Ja det kan gerne være; jeg ved slet

ikke —. Men lad os ikke tænke på forretninger; det er så kedeligt.

(Doktor Rank kommer fra Helmers værelse.)

Doktor Rank

(endnu i døren).

Nej nej, du; jeg vil ikke forstyrre; jeg vil heller gå lidt ind til din hustru. (lukker døren og bemærker fru Linde.) Å om forladelse; jeg forstyrrer nok her også.

Nora.

Nej, på ingen måde. (forestiller.) Doktor Rank. Fru Linde.

Rank.

Nå så. Et navn, som ofte høres her i huset. Jeg tror, jeg gik fruen forbi på trappen, da jeg kom.

Fru Linde.

Ja; jeg stiger meget langsomt; jeg kan ikke godt tåle det.

Rank.

Aha, en liden smule bedærvet indvendig?

Fru Linde.

Egentlig mere overanstrængt.

Rank.

Ikke andet? Så er De vel kommen til byen for at hvile Dem ud i alle gæstebudene?

Fru Linde.

Jeg er kommen hid for at søge arbejde.

Rank.

Skal det være noget probat middel imod overanstrængelse?

Fru Linde.

Man må leve, herr doktor.

Rank.

Ja, det er jo en almindelig mening, at det skal være så nødvendigt.

Nora.

Å ved De hvad, doktor Rank, — De vil såmæn også gerne leve.

Rank.

Ja såmæn vil jeg så. Så elendig jeg end er, vil jeg dog gerne blive ved at pines i det længste. Alle mine patienter har det på samme vis. Og således er det med de moralsk angrebne også. Der er nu netop i dette øjeblik et sligt moralsk hospitalslem inde hos Helmer —

Fru Linde
(dæmpet).

Ah!

Nora.

Hvem mener De?

Rank.

Å, det er en sagfører Krogstad, et menneske, som De ikke kender noget til. Han er bedærvet i karakter-rødderne, frue. Men selv han begyndte

at snakke om, som noget højvigtigt, at han måtte leve.

Nora.

Så? Hvad var det da han vilde tale med Torvald om?

Rank.

Jeg ved sandelig ikke; jeg hørte blot, det var noget om Aktiebanken.

Nora.

Jeg vidste ikke, at Krog — at denne sagfører Krogstad havde noget med Aktiebanken at gøre.

Rank.

Jo, han har fået et slags ansættelse dernede. (til fru Linde.) Jeg ved ikke, om man også borte på Deres kanter har et slags mennesker, som vimser hæsblæsende omkring for at opsnuse moralsk råddenskab og så få vedkommende indlagt til observation i en eller anden fordelagtig stilling. De sunde må pent finde sig i at stå udenfor.

Fru Linde.

Det er dog vel også de syge, som mest trænger til at lukkes ind.

Rank

(trækker på skuldrene).

Ja, der har vi det. Det er den betragtning, som gør samfundet til et sygehus.

Nora,

(i sine egne tanker, brister ud i en halvhøj latter og klapper i hænderne).

Rank.

Hvorfor ler De af det? Ved De egentlig, hvad samfundet er?

Nora.

Hvad bryr jeg mig om det kedelige samfund? Jeg lo af noget ganske andet, — noget uhyre morsomt. — Sig mig, doktor Rank, — alle de, som er ansatte i Aktiebanken blir altså nu afhængige af Torvald?

Rank.

Er det det, De finder så uhyre morsomt?

Nora

(smiler og nynner).

Lad mig om det! Lad mig om det! (spadserer omkring på gulvet). Ja det er rigtignok umådelig fornøjeligt at tænke på, at vi — at Torvald har fået så megen indflydelse på mange mennesker. (tager posen op af lommen.) Doktor Rank, skal det være en liden makron.

Rank.

Se, se; makroner. Jeg trode det var forbudne varer her.

Nora.

Ja, men disse er nogen, som Kristine gav mig.

Fru Linde.

Hvad? Jeg —?

Nora.

Nå, nå, nå; bliv ikke forskrækket. Du kunde jo ikke vide, at Torvald havde forbudt det. Jeg skal sige dig, han er bange jeg skal få stygge tænder af dem. Men pyt, — for engangs skyld —! Ikke sandt, doktor Rank? Vær så god! (putter ham en makron i munden.) Og du også, Kristine. Og jeg skal også have en; bare en liden en — eller højst to. (spadserer igen.) Ja nu er jeg rigtignok umådelig lykkelig. Nu er der bare en eneste ting i verden, som jeg skulde have en sådan umådelig lyst til.

Rank.

Nå? Og hvad er det?

Nora.

Der er noget, som jeg havde en så umådelig lyst til at sige så Torvald hørte på det.

Rank.

Og hvorfor kan De så ikke sige det?

Nora.

Nej, det tør jeg ikke, for det er så stygt.

Fru Linde.

Stygt?

Rank.

Ja, da er det ikke rådeligt. Men til os kan De jo nok —. Hvad er det, De har sådan lyst til at sige, så Helmer hører på det?

Nora.

Jeg har en sådan umådelig lyst til at sige: død og pine.

Rank.

Er De gal!

Fru Linde.

Men bevares, Nora —!

Rank.

Sig det. Der er han.

Nora

(gemmer makronposen).

Hys, hys, hys!

(Helmer, med overfrakke på armen og hat i hånden, kommer fra sit værelse.)

Nora

(imod ham).

Nå, kære Torvald, blev du af med ham?

Helmer.

Ja, nu gik han.

Nora.

Må jeg forestille dig —; det er Kristine, som er kommen til byen.

Helmer.

Kristine —? Om forladelse, men jeg ved ikke —

Nora.

Fru Linde, kære Torvald; fru Kristine Linde.

Helmer.

Ah så. Formodentlig en barndomsveninde af min hustru?

Fru Linde.

Ja vi har kendt hinanden i tidligere dage.

Nora.

Og tænk, nu har hun gjort den lange rejse herind for at få tale med dig.

Helmer.

Hvad skal det sige?

Fru Linde.

Ja ikke egentlig —

Nora.

Kristine er nemlig så umådelig flink i kontorarbejde, og så har hun en sådan uhyre lyst til at komme under en dygtig mands ledelse og lære mere, end det hun alt kan —

Helmer.

Meget fornuftigt, frue.

Nora.

Og da hun så hørte, at du var bleven bankdirektør — der kom telegram om det — så rejste hun så fort hun kunde herind og —. Ikke sandt, Torvald, du kan nok for min skyld gøre lidt for Kristine? Hvad?

Helmer.

Jo det var slet ikke umuligt. Fruen er formodentlig enke?

Fru Linde.

Ja.

Helmer.

Og har øvelse i kontorforretninger?

Fru Linde.

Ja så temmelig.

Helmer.

Nå, da er det højst rimeligt, at jeg kan skaffe Dem en ansættelse —

Nora

(klapper i hænderne).

Ser du; ser du!

Helmer.

De er kommen i et heldigt øjeblik, frue —

Fru Linde.

Å, hvorledes skal jeg takke Dem —?

Helmer.

Behøves slet ikke. (trækker yderfrakken på.) Men idag må De have mig undskyldt —

Rank.

Vent; jeg går med dig.

(henter sin pelts i entreen og varmer den ved ovnen.)

Nora.

Bliv ikke længe ude, kære Torvald.

Helmer.

En times tid; ikke mere.

Nora.

Går du også, Kristine?

Fru Linde

(tager ydertøjet på).

Ja, nu må jeg ud og se mig om efter et værelse.

Helmer.

Så går vi kanske ned over gaden sammen.

Nora

(hjælper hende).

Hvor kedeligt, at vi skal bo så indskrænket; men det er os umuligt at —

Fru Linde.

Å, hvad tænker du på! Farvel, kære Nora, og tak for alt.

Nora.

Farvel sålænge. Ja, iaften kommer du naturligvis igen. Og De også, doktor Rank. Hvad? Om De blir så bra'? Å jo såmæn gør De så; pak Dem bare godt ind.

(Man går under almindelig samtale ud i entréen. Der høres børnestemmer udenfor på trappen.)

Nora.

Der er de! Der er de!

(Hun løber hen og lukker op. Barnepigen Anne-Marie kommer med børnene.)

Nora.

Kom ind; kom ind! (bøjer sig ned og kysser dem.)

Å I søde, velsignede —! Ser du dem, Kristine? Er de ikke dejlige!

Rank.

Ikke passiar her i luftdraget!

Helmer.

Kom, fru Linde; nu blir her ikke udholdeligt for andre end mødre.

(Doktor Rank, Helmer og fru Linde går nedover trapperne. Barnepigen går ind i stuen med børnene, Nora ligeledes, idet hun lukker døren til forstuen.)

Nora.

Hvor friske og kække I ser ud. Nej, for røde kinder I har fået! Som æbler og roser. (børnene taler i munden på hende under det følgende.) Har I moret jer så godt? Det var jo prægtigt. Ja så; du har trukket både Emmy og Bob på kælken? Nej tænk, på engang! Ja, du er en flink gut, Ivar. Å, lad mig holde hende lidt, Anne-Marie. Mit søde lille dukkebarn! (tager den mindste fra barnepigen og danser med hende.) Ja, ja, mamma skal danse med Bob også. Hvad? Har I kastet snebold? Å, der skulde jeg have været med! Nej, ikke det; jeg vil selv klæde dem af, Anne-Marie. Å jo, lad mig få lov; det er så morsomt. Gå ind så længe; du ser så forfrossen ud. Der står varm kaffe til dig på ovnen.

(Barnepigen går ind i værelset tilvenstre. Nora tager børnenes ydertøj af og kaster det omkring, idet hun lar dem fortælle i munden på hverandre.)

Nora.

Ja så? Så der var en stor hund, som løb efter jer? Men den bed ikke? Nej, hundene bider ikke små dejlige dukkebørn. Ikke se i pakkerne, Ivar! Hvad det er? Ja, det skulde I bare vide. Å nej, nej; det er noget fælt noget. Så? Skal vi lege? Hvad skal vi lege? Gemmespil. Ja lad os lege gemmespil. Bob skal gemme sig først. Skal jeg? Ja, lad mig gemme mig først.

(Hun og børnene leger under latter og jubel i stuen og i det tilstødende værelse til højre. Tilsidst gemmer Nora sig under bordet; børnene kommer stormende ind, søger, men kan ikke finde hende, hører hendes dæmpede latter, styrter hen til bordet, løfter tæppet op, ser hende. Stormende jubel. Hun kryber frem som for at skræmme dem. Ny jubel. Det har imidlertid banket på indgangsdøren; ingen har lagt mærke til det. Nu åbnes døren halvt og sagfører Krogstad kommer tilsyne; han venter lidt; legen fortsættes.)

Krogstad.

Om forladelse, fru Helmer —

Nora

(med et dæmpet skrig, vender sig og springer halvt ivejret).

Ah! Hvad vil De?

Krogstad.

Undskyld; yderdøren stod påklem; der må nogen have glemt at lukke den —

Nora

(rejser sig).

Min mand er ikke hjemme, herr Krogstad.

Krogstad.

Jeg ved det.

Nora.

Ja — hvad vil De så her?

Krogstad.

Tale et ord med Dem.

Nora.

Med —? (til børnene, sagte.) Gå ind til Anne-Marie. Hvad? Nej, den fremmede mand vil ikke gøre mamma noget ondt. Når han er gået, skal vi lege igen.

(hun fører børnene ind i værelset tilvenstre og lukker døren efter dem.)

Nora

(urolig, spændt).

De vil tale med mig?

Krogstad.

Ja, jeg vil det.

Nora.

Idag —? Men vi har jo endnu ikke den første i måneden —

Krogstad.

Nej, vi har julaften. Det vil komme an på Dem selv, hvad juleglæde De får.

Nora.

Hvad er det, De vil? Jeg kan aldeles ikke idag —

Krogstad.

Det skal vi indtil videre ikke snakke om. Det er noget andet. De har dog vel tid et øjeblik?

Nora.

Å ja; ja visst, det har jeg nok, endskønt —

Krogstad.

Godt. Jeg sad inde på Olsens restauration og så Deres mand gå nedover gaden —

Nora.

Ja vel.

Krogstad.

— med en dame.

Nora.

Og hvad så?

Krogstad.

Måtte jeg være så fri at spørge: var ikke den dame en fru Linde?

Nora.

Jo.

Krogstad.

Netop kommen til byen?

Nora.

Ja, idag.

Krogstad.

Hun er jo en god veninde af Dem?

Nora.

Jo, det er hun. Men jeg indser ikke —

Krogstad.

Jeg har også kendt hende engang.

Nora.

Det ved jeg.

Krogstad.

Så? De har rede på den sag. Det tænkte jeg nok. Ja, må jeg så spørge Dem kort og godt: skal fru Linde have nogen ansættelse i Aktiebanken?

Nora.

Hvor kan De tillade Dem at udspørge mig, herr Krogstad, De, en af min mands underordnede? Men siden De spørger, så skal De få vide det: Ja, fru Linde skal have en ansættelse. Og det er mig, som har talt hendes sag, herr Krogstad. Nu ved De det.

Krogstad.

Jeg havde altså lagt rigtig sammen.

Nora

(går op og ned ad gulvet).

Å, man har dog vel altid en liden smule indflydelse, skulde jeg tro. Fordi om man er en kvinde, er det slet ikke derfor sagt, at —. Når man står i et underordnet forhold, herr Krogstad, så burde man virkelig vogte sig for at støde nogen, som — hm —

Krogstad.

— som har indflydelse?

Nora.

Ja netop.

Krogstad
(skifter tone).

Fru Helmer, vil De være af den godhed at anvende Deres indflydelse til fordel for mig.

Nora.

Hvad nu? Hvad mener De?

Krogstad.

Vil De være så god at sørge for, at jeg beholder min underordnede stilling i banken.

Nora.

Hvad skal det sige? Hvem tænker på at tage Deres stilling fra Dem?

Krogstad.

Å, De behøver ikke at spille den uvidende ligeover for mig. Jeg skønner godt, at det ikke kan være Deres veninde behageligt at udsætte sig for at støde sammen med mig; og jeg skønner nu også, hvem jeg kan takke for, at jeg skal jages væk.

Nora.

Men jeg forsikrer Dem —

Krogstad.

Ja, ja, ja, kort og godt: det er endnu tid og jeg råder Dem, at De anvender Deres indflydelse for at forhindre det.

Nora.

Men, herr Krogstad, jeg har aldeles ingen indflydelse.

Krogstad.

Ikke det? Jeg syntes, De nylig selv sagde —

Nora.

Det var naturligvis ikke således at forstå. Jeg! Hvor kan De tro, at jeg har nogen sådan indflydelse på min mand?

Krogstad.

Å, jeg kender Deres mand fra studenterdagene. Jeg tænker ikke herr bankdirektøren er fastere, end andre ægtemænd.

Nora.

Taler De ringeagtende om min mand, så viser jeg Dem døren.

Krogstad.

Fruen er modig.

Nora.

Jeg er ikke bange for Dem længer. Når nytår er over, skal jeg snart være ude af det hele.

Krogstad

(mere behersket).

Hør mig nu, frue. Hvis det blir nødvendigt, så kommer jeg til at kæmpe ligesom på livet, for at beholde min lille post i banken.

Nora.

Ja, det lader virkelig til.

Krogstad.

Det er ikke bare for indtægtens skyld; den er det mig endogså mindst om at gøre. Men der er noget andet —. Nå ja, ud med det! Det er dette her, ser De. De ved naturligvis lige så godt som alle andre, at jeg engang for en del år siden har gjort mig skyldig i en ubesindighed.

Nora.

Jeg tror, jeg har hørt om noget sådant.

Krogstad.

Sagen kom ikke for retten; men alle veje blev ligesom stængte for mig med det samme. Så slog jeg ind på de forretninger, som De jo ved. Noget måtte jeg jo gribe til; og jeg tør sige, jeg har ikke været blandt de værste. Men nu må jeg ud af alt dette. Mine sønner vokser til; for deres skyld må jeg se at skaffe mig tilbage så megen borgerlig agtelse, som muligt. Denne post i banken var ligesom det første trappetrin for mig. Og nu vil Deres mand sparke mig væk fra trappen, så jeg kommer til at stå nede i sølen igen.

Nora.

Men for Guds skyld, herr Krogstad, det står aldeles ikke i min magt at hjælpe Dem.

Krogstad.

Det er fordi De ikke har vilje til det; men jeg har midler til at tvinge Dem.

Nora.

De vil dog vel ikke fortælle min mand, at jeg skylder Dem penge?

Krogstad.

Hm; hvis jeg nu fortalte ham det?

Nora.

Det vilde være skammeligt handlet af Dem. (med gråden i halsen.) Denne hemmelighed, som er min glæde og min stolthed, den skulde han få vide på en så styg og plump måde, — få vide den af Dem. De vil udsætte mig for de frygteligste ubehageligheder —

Krogstad.

Bare ubehageligheder?

Nora

(hæftigt).

Men gør De det kun; det blir værst for Dem selv; for da får min mand rigtig se, hvilket slet menneske De er, og da får De nu aldeles ikke beholde posten.

Krogstad.

Jeg spurgte, om det bare var huslige ubehageligheder, De var bange for?

Nora.

Får min mand det at vide, så vil han naturligvis straks betale, hvad der står til rest; og så har vi ikke mere med Dem at skaffe.

Krogstad
(et skridt nærmere).

Hør, fru Helmer; — enten har De ikke nogen stærk hukommelse, eller også har De ikke videre skøn på forretninger. Jeg får nok sætte Dem lidt grundigere ind i sagen.

Nora.

Hvorledes det?

Krogstad.

Da Deres mand var syg, kom De til mig for at få låne tolv hundrede specier.

Nora.

Jeg vidste ingen anden.

Krogstad.

Jeg loved da at skaffe Dem beløbet —

Nora.

De skaffed det jo også.

Krogstad.

Jeg loved at skaffe Dem beløbet på visse betingelser. De var dengang så optagen af Deres mands sygdom, og så ivrig for at få rejsepenge, at jeg tror, De ikke havde videre tanke for alle biomstændighederne. Det er derfor ikke afvejen at minde Dem om dette. Nå; jeg loved at skaffe Dem pengene mod et gældsbevis, som jeg affatted.

Nora.

Ja, og som jeg underskrev.

Krogstad.

Godt. Men nedenunder tilføjed jeg nogle linjer, hvori Deres fader indestod for gælden. Disse linjer skulde Deres fader underskrive.

Nora.

Skulde —? Han underskrev jo.

Krogstad.

Jeg havde sat datum in blanco; det vil sige, Deres fader skulde selv anføre, på hvilken dag han underskrev papiret. Husker fruen det?

Nora.

Ja jeg tror nok —

Krogstad.

Jeg overgav Dem derpå gældsbeviset, for at De skulde sende det i posten til Deres fader. Var det ikke så?

Nora.

Jo.

Krogstad.

Og det gjorde De naturligvis også straks; for allerede en fem — sex dage efter bragte De mig beviset med Deres faders underskrift. Så fik De da beløbet udbetalt.

Nora.

Nu ja; har jeg ikke afbetalt ordentligt?

Krogstad.

Så temmelig, jo. Men — for at komme

tilbage til det, vi talte om, — det var nok en tung tid for Dem dengang, frue?

Nora.

Ja det var det.

Krogstad.

Deres fader lå nok meget syg, tror jeg.

Nora.

Han lå på sit yderste.

Krogstad.

Døde nok kort efter?

Nora.

Ja.

Krogstad.

Sig mig, fru Helmer, skulde De tilfældigvis huske Deres faders dødsdag? Hvad dag i måneden, mener jeg.

Nora.

Pappa døde den 29. September.

Krogstad.

Det er ganske rigtigt; det har jeg erkyndiget mig om. Og derfor er der en besynderlighed, (tager et papir frem) som jeg slet ikke kan forklare mig.

Nora.

Hvilken besynderlighed? Jeg ved ikke —

Krogstad.

Det er den besynderlighed, frue, at Deres fader har underskrevet dette gældsbevis tre dage efter sin død.

Nora.

Hvorledes? Jeg forstår ikke —

Krogstad.

Deres fader døde den 29. September. Men se her. Her har Deres fader dateret sin underskrift den 2. Oktober. Er ikke det besynderligt, frue?

Nora

(tier).

Krogstad.

Kan De forklare mig det?

Nora

(tier fremdeles).

Krogstad.

Påfaldende er det også, at ordene 2. Oktober og årstallet ikke er skrevet med Deres faders håndskrift, men med en håndskrift, som jeg synes jeg skulde kende. Nå, det lar sig jo forklare; Deres fader kan have glemt at datere sin underskrift, og så har en eller anden gjort det på måfå her, forinden man endnu vidste om dødsfaldet. Der er ikke noget ondt i det. Det er navnets underskrift, det kommer an på. Og den er jo ægte, fru Helmer? Det er jo virkelig Deres fader, som selv har skrevet sit navn her?

Nora

(efter en kort taushed, kaster hovedet tilbage og ser trodsigt på ham).

Nej, det er ikke. Det er mig, som har skrevet pappas navn.

Krogstad.

Hør, frue, — ved De vel, at dette er en farlig tilståelse?

Nora.

Hvorfor det? De skal snart få Deres penge.

Krogstad.

Må jeg gøre Dem et spørgsmål, — hvorfor sendte De ikke papiret til Deres fader?

Nora.

Det var umuligt. Pappa lå jo syg. Hvis jeg skulde have bedt om hans underskrift, så måtte jeg også sagt ham, hvad pengene skulde bruges til. Men jeg kunde jo ikke sige ham, så syg som han var, at min mands liv stod i fare. Det var jo umuligt.

Krogstad.

Så havde det været bedre for Dem, om De havde opgivet den udenlandsrejse.

Nora.

Nej, det var umuligt. Den rejse skulde jo redde min mands liv. Den kunde jeg ikke opgive.

Krogstad.

Men tænkte De da ikke på, at det var et bedrageri imod mig —?

Nora.

Det kunde jeg aldeles ikke tage noget hensyn til. Jeg brød mig slet ikke om Dem. Jeg kunde ikke udstå Dem for alle de kolde vanskeligheder, De gjorde, skønt De vidste, hvor farligt det stod til med min mand.

Krogstad.

Fru Helmer, De har åbenbart ikke nogen klar forestilling om, hvad det egentlig er for noget, De har gjort Dem skyldig i. Men jeg kan fortælle Dem, at det var hverken noget mere eller noget værre, det, jeg engang begik, og som ødelagde hele min borgerlige stilling.

Nora.

De? Vil De bilde mig ind, at De skulde have foretaget Dem noget modigt for at redde Deres hustrus liv?

Krogstad.

Lovene spørger ikke om bevæggrunde.

Nora.

Da må det være nogen meget dårlige love.

Krogstad.

Dårlige eller ikke, — fremlægger jeg dette papir i retten, så blir De dømt efter lovene.

Nora.

Det tror jeg aldeles ikke. En datter skulde ikke have ret til at skåne sin gamle dødssyge fader for ængstelser og bekymringer? Skulde ikke en hustru have ret til at redde sin mands liv? Jeg kender ikke lovene så nøje; men jeg er viss på, at der må stå etsteds i dem, at sådant er tilladt. Og det ved ikke De besked om, De, som er sagfører? De må være en dårlig jurist, herr Krogstad.

Krogstad.

Kan så være. Men forretninger, — slige forretninger, som vi to har med hinanden, — dem tror De dog vel, jeg forstår mig på? Godt. Gør nu hvad De lyster. Men det siger jeg Dem: blir jeg udstødt for anden gang, så skal De gøre mig selskab.

(Han hilser og går ud gennem forstuen.)

Nora

(en stund eftertænksom; kaster med nakken).

Å hvad! — At ville gøre mig bange! Så enfoldig er jeg da ikke. (giver sig ifærd med at lægge børnenes tøj sammen; holder snart op.) Men —? — — Nej, men det er jo umuligt! Jeg gjorde det jo af kærlighed.

Børnene

(i døren tilvenstre).

Mamma, nu gik den fremmede mand ud igennem porten.

Nora.

Ja, ja, jeg ved det. Men tal ikke til nogen om den fremmede mand. Hører I det? Ikke til pappa heller!

Børnene.

Nej, mamma; men vil du så lege igen?

Nora.

Nej, nej; ikke nu.

Børnene.

Å men, mamma, du loved det jo.

Nora.

Ja, men jeg kan ikke nu. Gå ind; jeg har så meget at gøre. Gå ind; gå ind, kære søde børn.

(hun nøder dem varsomt ind i værelset og lukker døren efter dem.)

Nora

(sætter sig på sofaen, tager et broderi og gør nogle sting, men går snart istå).

Nej! (kaster broderiet, rejser sig, går til forstuedøren og råber ud:) Helene! Lad mig få træet ind. (går til bordet tilvenstre og åbner bordskuffen; standser atter.) Nej, men det er jo aldeles umuligt!

Stuepigen

(med grantræet).

Hvor skal jeg sætte det, frue?

Nora.

Der; midt på gulvet.

Stuepigen.

Skal jeg ellers hente noget.

Lest af Chr. Gleue 5/9 1886.

Nora.

Nej, tak; jeg har, hvad jeg behøver.

(Pigen, der har sat træet fra sig, går ud igen.)

Nora

(ifærd med at pynte juletræet).

Her skal lys — og her skal blomster. — Det afskyelige menneske! Snak, snak, snak! Der er ingen ting ivejen. Juletræet skal blive dejligt. Jeg vil gøre alt, hvad du har lyst til, Torvald; — jeg skal synge for dig, danse for dig —

(Helmer, med en pakke papirer under armen, kommer udefra.)

Nora.

Ah, — kommer du alt igen?

Helmer.

Ja. Har her været nogen?

Nora.

Her? Nej.

Helmer.

Det var besynderligt. Jeg så Krogstad gå ud af porten.

Nora.

Så? Å ja, det er sandt, Krogstad var her et øjeblik.

Helmer.

Nora, jeg kan se det på dig, han har været her og bedt dig lægge et godt ord ind for ham.

Nora.

Ja.

Helmer.

Og det skulde du gøre ligesom af egen drift? Du skulde fortie for mig, at han havde været her. Bad han ikke om det også?

Nora.

Jo, Torvald; men —

Helmer.

Nora, Nora, og det kunde du indlade dig på? Føre samtale med et sligt menneske, og give ham løfte på noget! Og så ovenikøbet sige mig en usandhed!

Nora.

En usandhed —?

Helmer.

Sagde du ikke, at her ingen havde været? (truer med fingeren.) Det må aldrig min lille sangfugl gøre mere. En sangfugl må have rent næb at kviddre med; aldrig falske toner. (tager hende om livet.) Er det ikke så det skal være? Jo, det vidste jeg nok. (slipper hende.) Og så ikke mere om det. (sætter sig foran ovnen.) Ah, hvor her er lunt og hyggeligt. (blader lidt i sine papirer.)

Nora

(beskæftiget med juletræet, efter et kort ophold).

Torvald!

Helmer.

Ja.

Barnepigen.

Nå, småbørn vænner sig til alleting.

Nora.

Tror du det? Tror du, de vilde glemme sin mamma, hvis hun var ganske borte?

Barnepigen.

Bevares; — ganske borte!

Nora.

Hør, sig mig, Anne-Marie, — det har jeg så ofte tænkt på, — hvorledes kunde du bære over dit hjerte at sætte dit barn ud til fremmede?

Barnepigen.

Men det måtte jeg jo, når jeg skulde være amme for lille Nora.

Nora.

Ja men at du vilde det?

Barnepigen.

Når jeg kunde få en så god plads? En fattig pige, som er kommen i ulykke, må være glad til. For det slette menneske gjorde jo ingenting for mig.

Nora.

Men din datter har da visst glemt dig.

Barnepigen.

Å nej såmæn har hun ikke. Hun skrev da til mig, både da hun gik til præsten og da hun var blevet gift.

Nora

(tager hende om halsen).

Du gamle Anne-Marie, du var en god moder for mig, da jeg var liden.

Barnepigen.

Lille Nora, stakker, havde jo ingen anden mor end jeg.

Nora.

Og hvis de små ingen anden havde, så ved jeg nok, at du vilde —. Snak, snak, snak. (åbner æsken.) Gå ind til dem. Nu må jeg —. Imorgen skal du få se, hvor dejlig jeg skal bli.

Barnepigen.

Ja, der blir såmæn ingen på hele ballet så dejlig som fru Nora.

(hun går ind i værelset tilvenstre.)

Nora

(begynder at pakke ud af æsken, men kaster snart det hele fra sig).

Å, hvis jeg turde gå ud. Hvis bare ingen kom. Hvis her bare ikke hændte noget herhjemme imens. Dum snak; der kommer ingen. Bare ikke tænke. Børste af muffen. Dejlige handsker, dejlige handsker. Slå det hen; slå det hen! En, to, tre, fire, fem, sex — (skriger:) Ah, der kommer de — (vil imod døren, men står ubeslutsom.)

(Fru Linde kommer fra forstuen, hvor hun har skilt sig ved ydertøjet.)

Nora.

Å, er det dig, Kristine. Der er vel ingen andre derude? — Hvor det var godt, at du kom.

Fru Linde.

Jeg hører, du har været oppe og spurgt efter mig.

Nora.

Ja, jeg gik just forbi. Der er noget, du endelig må hjælpe mig med. Lad os sætte os her i sofaen. Se her. Der skal være kostumebal imorgenaften ovenpå hos konsul Stenborgs, og nu vil Torvald, at jeg skal være neapolitansk fiskerpige og danse Tarantella, for den lærte jeg på Capri.

Fru Linde.

Se, se; du skal give en hel forestilling?

Nora.

Ja Torvald siger, jeg bør gøre det. Se, her har jeg dragten; den lod Torvald sy til mig dernede; men nu er det altsammen så forrevet, og jeg ved slet ikke —

Fru Linde.

Å det skal vi snart få istand; det er jo ikke andet end besætningen, som er gået lidt løs hist og her. Nål og tråd? Nå, her har vi jo hvad vi behøver.

Nora.

Å hvor det er snilt af dig.

Fru Linde

(syr).

Så du skal altså være forklædt imorgen, Nora? Ved du hvad, — da kommer jeg hen et

1885.

øjeblik og ser dig pyntet. Men jeg har jo rent glemt at takke dig for den hyggelige aften igår.

Nora

(rejser sig og går bortover gulvet).

Å igår synes jeg ikke her var så hyggeligt, som det plejer. — Du skulde kommet lidt før til byen, Kristine. — Ja, Torvald forstår rigtignok at gøre hjemmet fint og dejligt.

Fru Linde.

Du ikke mindre, tænker jeg; du er vel ikke for ingenting din faders datter. Men sig mig, er doktor Rank altid så nedstemt som igår?

Nora.

Nej, igår var det svært påfaldende. Men han bærer forresten på en meget farlig sygdom. Han har tæring i rygmarven, stakker. Jeg skal sige dig, hans fader var et væmmeligt menneske, som holdt elskerinder og sådant noget; og derfor blev sønnen sygelig fra barndommen af, forstår du.

Fru Linde

(lar sytøjet synke).

Men kæreste, bedste Nora, hvor får du sligt at vide?

Nora

(spadserer).

Pyt, — når man har tre børn, så får en undertiden besøg af — af fruer, som er så halvvejs lægekyndige; og de fortæller en jo et og andet.

Fru Linde

(syr igen; kort taushed).

Kommer doktor Rank hver dag her i huset?

Nora.

Hver evige dag. Han er jo Torvalds bedste ungdomsven, og min gode ven også. Doktor Rank hører ligesom huset til.

Fru Linde.

Men sig mig du: er den mand fuldt oprigtig? Jeg mener, vil han ikke gerne sige folk behageligheder?

Nora.

Nej tvertimod. Hvor falder du på det?

Fru Linde.

Da du igår forestilled mig for ham, forsikred han, at han ofte havde hørt mit navn her i huset; men siden mærked jeg, at din mand slet ikke havde noget begreb om, hvem jeg egentlig var. Hvor kunde så doktor Rank —?

Nora.

Jo det er ganske rigtigt, Kristine. Torvald holder jo så ubeskrivelig meget af mig; og derfor vil han eje mig ganske alene, som han siger. I den første tid blev han ligesom skinsyg bare jeg nævnte nogen af de kære mennesker derhjemme. Så lod jeg det naturligvis være. Men med doktor Rank taler jeg tidt om sligt noget; for han vil gerne høre på det, ser du.

Fru Linde.

Hør her, Nora; du er i mange stykker som et barn endnu; jeg er jo adskilligt ældre end du, og har lidt mere erfaring. Jeg vil sige dig noget: du skulde se at komme ud af dette her med doktor Rank.

Nora.

Hvad for noget skulde jeg se at komme ud af?

Fru Linde.

Både af det ene og af det andet, synes jeg. Igår snakked du noget om en rig beundrer, som skulde skaffe dig penge —

Nora.

Ja, en, som ikke er til — desværre. Men hvad så?

Fru Linde.

Har doktor Rank formue?

Nora.

Ja det har han.

Fru Linde.

Og ingen at sørge for?

Nora.

Nej, ingen; men —?

Fru Linde.

Og han kommer hver dag her i huset?

Nora.

Ja, det hører du jo.

Fru Linde.

Men hvor kan den fine mand være så pågående?

Nora.

Jeg forstår dig aldeles ikke.

Fru Linde.

Forstil dig nu ikke, Nora. Tror du ikke jeg skønner, hvem du har lånt de tolv hundrede specier af?

Nora.

Er du fra sans og samling? Kan du tænke dig noget sligt! En ven af os, som kommer her hver eneste dag! Hvilken frygtelig pinlig stilling vilde ikke det være?

Fru Linde.

Altså virkelig ikke ham?

Nora.

Nej, det forsikrer jeg dig. Det har aldrig et øjeblik kunnet falde mig ind —. Han havde heller ingen penge at låne bort dengang; han arved først bagefter.

Fru Linde.

Nå, det tror jeg var et held for dig, min kære Nora.

Nora.

Nej, det kunde da aldrig falde mig ind at bede doktor Rank —. Forresten er jeg ganske viss på, at dersom jeg bad ham —

Fru Linde.

Men det gør du naturligvis ikke.

Nora.

Nej naturligvis. Jeg synes ikke, jeg kan tænke mig, at det skulde bli nødvendigt. Men jeg er ganske sikker på, at dersom jeg talte til doktor Rank —

Fru Linde.

Bag din mands ryg?

Nora.

Jeg må ud af det andet; det er også bag hans ryg. Jeg må ud af dette her.

Fru Linde.

Ja, ja, det sagde jeg også igår; men —

Nora

(går op og ned).

En mand kan meget bedre klare sligt noget, end et fruentimmer —

Fru Linde.

Ens egen mand, ja.

Nora.

Sniksnak. (standser.) Når en betaler alt, hvad en skylder, så får en jo sit gældsbevis tilbage?

Fru Linde.

Ja det forstår sig.

Nora.

Og kan rive det i hundrede tusend stykker og brænde det op, — det ækle skidne papir!

Fru Linde

(ser stivt på hende, lægger sytøjet fra sig og rejser sig langsomt).

Nora, du skjuler noget for mig.

Nora.

Kan du se det på mig?

Fru Linde.

Der er hændt dig noget siden igår morges. Nora, hvad er det for noget?

Nora

(imod hende).

Kristine! (lytter.) Hys! Nu kom Torvald hjem. Se her; sæt dig ind til børnene sålænge. Torvald tåler ikke at se skræddersøm. Lad Anne-Marie hjælpe dig.

Fru Linde

(samler en del af sagerne sammen).

Ja, ja, men jeg går ikke herfra, før vi har talt oprigtigt sammen.

(Hun går ind til venstre; i det samme kommer Helmer fra forstuen.)

Nora

(går ham imøde).

Å, hvor jeg har ventet på dig, kære Torvald.

Helmer.

Var det sypigen —?

Nora.

Nej, det var Kristine; hun hjælper mig at gøre min dragt istand. Du kan tro, jeg skal komme til at tage mig ud.

Helmer.

Ja var det ikke et ganske heldigt indfald af mig?

Nora.

Prægtigt! Men er jeg ikke også snil, at jeg føjer dig?

Helmer

(tager hende under hagen).

Snil — fordi du føjer din mand? Nå, nå, du lille galning, jeg ved nok, du mente det ikke så. Men jeg vil ikke forstyrre dig; du skal vel prøve, kan jeg tro.

Nora.

Og du skal vel arbejde?

Helmer.

Ja; (viser en pakke papirer.) Se her. Jeg har været nede i banken —

(vil gå ind i sit værelse.)

Nora.

Torvald.

Helmer

(standser).

Ja.

Nora.

Hvis nu din lille ekorn bad dig rigtig inderlig vakkert om en ting —?

Helmer.

Hvad så?

Nora.

Vilde du så gøre det?

Helmer.

Først må jeg naturligvis vide, hvad det er.

Nora.

Ekornen skulde løbe omkring og gøre spilopper, hvis du vilde være snil og føjelig.

Helmer.

Frem med det da.

Nora.

Lærkefuglen skulde kvidre i alle stuerne, både højt og lavt —

Helmer.

Å hvad, det gør jo lærkefuglen alligevel.

Nora.

Jeg skulde lege alfepige og danse for dig i måneskinnet, Torvald.

Helmer.

Nora, — det er dog vel aldrig det, du slog på imorges?

Nora

(nærmere).

Jo, Torvald, jeg beer dig så bønligt!

Helmer.

Og du har virkelig mod til at rippe den sag op igen?

Nora.

Ja, ja, du må føje mig; du må lade Krogstad få beholde sin post i banken.

Helmer.

Min kære Nora, hans post har jeg bestemt for fru Linde.

Nora.

Ja, det er umådelig snilt af dig; men du kan jo bare afskedige en anden kontorist istedetfor Krogstad.

Helmer.

Dette er dog en utrolig egensindighed! Fordi du går hen og gir et ubetænksomt løfte om at tale for ham, så skulde jeg —!

Nora.

Det er ikke derfor, Torvald. Det er for din egen skyld. Dette menneske skriver jo i de styggeste aviser; det har du selv sagt. Han kan gøre dig så usigelig meget ondt. Jeg har en sådan dødelig angst for ham —

Helmer.

Aha, jeg forstår; det er gamle erindringer, som skræmmer dig op.

Nora.

Hvad mener du med det?

Helmer.

Du tænker naturligvis på din fader.

Nora.

Ja; ja vel. Husk bare på, hvorledes ondskabsfulde mennesker skrev i aviserne om pappa og bagtalte ham så grueligt. Jeg tror, de havde fået ham afsat, hvis ikke departementet havde sendt dig derhen for at se efter, og hvis ikke du havde været så velvillig og så hjælpsom imod ham.

Helmer.

Min lille Nora, der er en betydelig forskel mellem din fader og mig. Din fader var ingen uangribelig embedsmand. Men det er jeg; og det håber jeg, at jeg skal blive ved at være så-længe jeg står i min stilling.

Nora.

Å, der er ingen som ved, hvad onde mennesker kan finde på. Nu kunde vi få det så godt, så roligt og lykkeligt her i vort fredelige og sorgløse hjem, — du og jeg og børnene, Torvald! Derfor er det, at jeg beer dig så inderligt —

Helmer.

Og just ved at gå i forbøn for ham gør du mig det umuligt at beholde ham. Det er allerede bekendt i banken, at jeg vil afskedige Krogstad. Skulde det nu rygtes, at den nye bankdirektør havde ladet sig omstemme af sin kone —

Nora.

Ja hvad så —?

Helmer.

Nej naturligvis; når bare den lille egensindige kunde få sin vilje —. Jeg skulde gå hen og gøre mig latterlig for hele personalet, — bringe folk på den tanke, at jeg var afhængig af alskens fremmede indflydelser? Jo du kan tro, jeg vilde snart komme til at spore følgerne! Og desuden, — der er en omstændighed, som gør Krogstad

aldeles umulig i banken, så længe jeg står som direktør.

Nora.

Hvad er det for noget?

Helmer.

Hans moralske brøst kunde jeg kanske i nødsfald have overset —

Nora.

Ja, ikke sandt, Torvald?

Helmer.

Og jeg hører, han skal være ganske brugbar også. Men han er en ungdomsbekendt af mig. Det er et af disse overilede bekendtskaber, som man så mangen gang senere hen i livet generes af. Ja jeg kan gerne sige dig det lige ud: vi er dus. Og dette taktløse menneske lægger slet ikke skjul på det, når andre er tilstede. Tvertimod, — han tror, at det berettiger ham til en familiær tone imod mig; og så trumfer han hvert øjeblik ud med sit: du, du Helmer. Jeg forsikrer dig, det virker højst pinligt på mig. Han vilde gøre mig min stilling i banken utålelig.

Nora.

Torvald, alt dette mener du ikke noget med.

Helmer.

Ja så? Hvorfor ikke?

Nora.

Nej, for dette her er jo bare smålige hensyn.

Helmer.

Hvad er det, du siger? Smålig? Synes du, jeg er smålig!

Nora.

Nej, tvertimod, kære Torvald; og just derfor —

Helmer.

Lige meget; du kalder mine bevæggrunde smålige; så må vel jeg også være det. Smålig! Ja så! — Nå, dette skal tilforladelig få en ende. (går til forstuedøren og råber:) Helene!

Nora.

Hvad vil du?

Helmer

(søger mellem sine papirer).

En afgørelse.

(Stuepigen kommer ind.)

Helmer.

Se her; tag dette brev; gå ned med det straks. Få fat i et bybud og lad ham besørge det. Men hurtigt. Adressen står udenpå. Se, der er penge.

Stuepigen.

Godt.

(hun går med brevet.)

Helmer

(lægger papirerne sammen).

Se så, min lille fru stivnakke.

Nora

(åndeløs).

Torvald, — hvad var det for et brev?

Helmer.

Krogstads opsigelse.

Nora.

Kald det tilbage, Torvald! Det er endnu tid. Å, Torvald, kald det tilbage! Gør det for min skyld; — for din egen skyld; for børnenes skyld! Hører du, Torvald; gør det! Du ved ikke, hvad dette kan bringe over os alle.

Helmer.

For sent.

Nora.

Ja, for sent.

Helmer.

Kære Nora, jeg tilgiver dig denne angst, som du her går i, skønt den igrunden er en fornærmelse imod mig. Jo, det er! Eller er det kanske ikke en fornærmelse at tro, at jeg skulde være bange for en forkommen vinkelskrivers hævn? Men jeg tilgiver dig det alligevel, fordi det så smukt vidner om din store kærlighed til mig. (tager hende i sine arme.) Således skal det være, min egen elskede Nora. Lad så komme, hvad der vil. Når det rigtig gælder, kan du tro, jeg har både mod og kræfter. Du skal se, jeg er mand for at tage alt på mig.

Nora

(skrækslagen).

Hvad mener du med det?

Helmer.

Alt, siger jeg —

Nora

(fattet).

Det skal du aldrig i evighed gøre.

Helmer.

Godt; så deler vi, Nora, — som mand og hustru. Det er, som det skal være. (kæler for hende.) Er du nu fornøjet? Så, så, så; ikke disse forskræmte dueøjne. Det er jo altsammen ikke andet end de tommeste indbildninger. — Nu skulde du spille Tarantellaen igennem og øve dig med tamburinen. Jeg sætter mig i det indre kontor og lukker mellemdøren, saa hører jeg ingenting; du kan gøre al den larm du vil. (vender sig i døren.) Og når Rank kommer, så sig ham, hvor han kan finde mig.

(han nikker til hende, går med sine papirer ind i sit værelse og lukker efter sig.)

Nora

(forvildet af angst, står som fastnaglet, hvisker).

Han var istand til at gøre det. Han gør det. Han gør det, trods alt i verden. — Nej, aldrig i evighed dette! Før alt andet! Redning —! En udvej — (det ringer i forstuen.) Doktor Rank —! Før alt andet! Før alt, hvad det så skal være!

(hun stryger sig over ansigtet, griber sig sammen og går hen og åbner døren til forstuen. Doktor Rank står derude og hænger sin peltsfrakke op. Under det følgende begynder det at mørkne.)

Nora.

Goddag, doktor Rank. Jeg kendte Dem på ringningen. Men De skal ikke gå ind til Torvald nu; for jeg tror, han har noget at bestille.

Rank.

Og De?

Nora

(idet han går ind i stuen og hun lukker døren efter ham).

Å det ved De nok, — for Dem har jeg altid en stund tilovers.

Rank.

Tak for det. Det skal jeg gøre brug af så længe jeg kan.

Nora.

Hvad mener De med det? Så længe De kan?

Rank.

Ja. Forskrækker det Dem?

Nora.

Nå, det er et så underligt udtryk. Skulde der da indtræffe noget?

Rank.

Der vil indtræffe det, som jeg længe har været forberedt på. Men jeg trode rigtignok ikke, at det skulde komme så snart.

Nora

(griber efter hans arm).

Hvad er det, De har fået at vide? Doktor Rank, De skal sige mig det!

Rank

(sætter sig ved ovnen).

Med mig går det nedover. Det er ikke noget at gøre ved.

Nora
(ånder lettet).

Er det Dem —?

Rank.

Hvem ellers? Det kan ikke nytte at lyve for sig selv. Jeg er den miserableste af alle mine patienter, fru Helmer. I disse Dage har jeg foretaget et generalopgør af min indre status. Bankerot. Inden en måned ligger jeg kanske og rådner oppe på kirkegården.

Nora.

Å fy, hvor stygt De taler.

Rank.

Tingen er også forbandet styg. Men det værste er, at der vil gå så megen anden styghed forud. Der står nu bare en eneste undersøgelse tilbage; når jeg er færdig med den, så ved jeg så omtrent, hvad tid opløsningen begynder. Der er noget, jeg vil sige Dem. Helmer har i sin fine natur en så udpræget modbydelighed mod alt, hvad der er hæsligt. Jeg vil ikke ha'e ham i mit sygeværelse —

Nora.

Å men doktor Rank —

Rank.

Jeg vil ikke ha'e ham der. På ingen måde. Jeg stænger min dør for ham. — Så snart jeg har fået fuld visshed for det værste, sender jeg

Dem mit visitkort med et sort kors på, og da ved De, at nu er ødelæggelsens vederstyggelighed begyndt.

Nora.

Nej, idag er De da rent urimelig. Og jeg, som så gerne vilde, at De skulde have været i rigtig godt lune.

Rank.

Med døden i hænderne? — Og således at bøde for en andens skyld. Er der retfærdighed i dette? Og i hver eneste familje råder der på en eller anden måde en slig ubønhørlig gengældelse —

Nora
(holder for ørerne).

Sniksnak! Lystig; lystig!

Rank.

Ja, det er minsæl ikke andet, end til at le ad, det hele. Min arme, uskyldige rygrad må svie for min faders lystige løjtnantsdage.

Nora
(ved bordet til venstre).

Han var jo så henfalden til asparges og gåseleverpostejer. Var det ikke så?

Rank.

Jo; og til trøfler.

Nora.

Ja trøfler, ja. Og så til østers, tror jeg?

P. Koltzø. 1908. P. Myrvang 1910 K. Gelsaug-Ke.

Rank.

Ja østers, østers; det forstår sig.

Nora.

Og så al den portvin og champagne til. Det er sørgeligt, at alle disse lækkre ting skal slå sig på benraden.

Rank.

Især at de skal slå sig på en ulykkelig benrad, som ikke har fået det mindste godt af dem.

Nora.

Ak ja, det er nu det allersørgeligste.

Rank

(ser forskende på hende).

Hm —

Nora

(lidt efter).

Hvorfor smilte De?

Rank.

Nej, det var Dem, som lo.

Nora.

Nej, det var Dem, som smilte, doktor Rank!

Rank

(rejser sig).

De er nok en større skælm, end jeg havde tænkt.

Nora.

Jeg er så opsat på galskaber idag.

Rank.

Det lader til.

Nora

(med begge hænder på hans skuldre).

Kære, kære doktor Rank, De skal ikke dø fra Torvald og mig.

Rank.

Å det savn vilde De såmæn let forvinde. Den, som går bort, glemmes snart.

Nora

(ser angst på ham).

Tror De det?

Rank.

Man slutter nye forbindelser, og så —

Nora.

Hvem slutter nye forbindelser?

Rank.

Det vil både De og Helmer gøre, når jeg er væk. De selv er allerede i god gang, synes jeg. Hvad skulde denne fru Linde her igåraftes?

Nora.

Aha, — De er dog vel aldrig skinsyg på den stakkers Kristine?

Rank.

Jo, jeg er. Hun vil blive min efterfølgerske her i huset. Når jeg har fået forfald, skal kanske dette fruentimmer —

Nora.

Hys; tal ikke så højt; hun er derinde.

Rank.

Idag også? Ser De vel.

Nora.

Bare for at sy på min dragt. Herregud, hvor urimelig De er. (sætter sig på sofaen.) Vær nu snil, doktor Rank; imorgen skal De få se, hvor smukt jeg skal danse; og da skal De forestille Dem, at jeg gør det bare for Deres skyld, — ja, og så naturligvis for Torvalds; — det forstår sig. (tager forskellige sager ud af æsken.) Doktor Rank; sæt Dem her, så skal jeg vise Dem noget.

Rank

(sætter sig).

Hvad er det?

Nora.

Se her. Se!

Rank.

Silkestrømper.

Nora.

Kødfarvede. Er ikke de dejlige? Ja, nu er her så mørkt; men imorgen —. Nej, nej, nej; De får bare se fodbladet. Å jo, De kan såmæn gerne få se oventil også.

Rank.

Hm —

Nora.

Hvorfor ser De så kritisk ud? Tror De kanske ikke de passer?

Rank.

Det kan jeg umuligt ha'e nogen begrundet formening om.

Nora

(ser et øjeblik på ham).

Fy skam Dem. (slår ham let på øret med strømperne.) Det skal De ha'e.

(pakker dem atter sammen.)

Rank.

Og hvad er det så for andre herligheder, jeg skal få se.

Nora.

De får ikke se en smule mere; for De er uskikkelig.

(hun nynner lidt og leder mellem sagerne.)

Rank

(efter en kort taushed).

Når jeg sidder her således ganske fortrolig sammen med Dem, så begriber jeg ikke — nej, jeg fatter det ikke — hvad der skulde blevet af mig, hvis jeg aldrig var kommen her i huset.

Nora

(smiler).

Jo jeg tror nok, at De igrunden hygger Dem ganske godt hos os.

Rank

(sagtere, ser hen for sig).

Og så at skulle gå fra det altsammen —

Nora.

Sniksnak; De går ikke fra det.

Rank

(som før).

— og ikke kunne efterlade sig et fattigt takkens tegn engang; knapt nok et flygtigt savn, — ikke andet, end en ledig plads, som kan udfyldes af den første den bedste.

Nora.

Og hvis jeg nu bad Dem om —? Nej —

Rank.

Om hvad?

Nora.

Om et stort bevis på Deres venskab —

Rank.

Ja, ja?

Nora.

Nej jeg mener, — om en umådelig stor tjeneste —

Rank.

Vilde De virkelig for en gangs skyld gøre mig så lykkelig?

Nora.

Å, De ved jo slet ikke, hvad det er.

Rank.

Nu godt; så sig det.

Nora.

Nej men jeg kan ikke, doktor Rank; det

er noget så urimelig meget, — både et råd og en hjælp og en tjeneste —

Rank.

Så meget desto bedre. Det er mig ufatteligt, hvad De kan mene. Men så tal dog. Har jeg da ikke Deres fortrolighed?

Nora.

Jo det har De som ingen anden. De er min troeste og bedste ven, det ved jeg nok. Derfor vil jeg også sige Dem det. Nu vel da, doktor Rank; der er noget, som De må hjælpe mig at forhindre. De ved, hvor inderligt, hvor ubeskrivelig højt Torvald elsker mig; aldrig et øjeblik vilde han betænke sig på at give sit liv hen for min skyld.

Rank

(bøjet mod hende).

Nora, — tror De da, at han er den eneste —?

Nora

(med et let ryk).

Som —?

Rank.

Som gladelig gav sit liv hen for Deres skyld.

Nora

(tungt).

Ja så.

Rank.

Jeg har svoret ved mig selv, at De skulde

vide det, før jeg gik bort. En bedre lejlighed vilde jeg aldrig finde. — Ja, Nora, nu ved De det. Og nu ved De altså også, at til mig kan De betro Dem, som til ingen anden.

Nora

(rejser sig; jævnt og roligt).

Lad mig slippe frem.

Rank

(gør plads for hende, men bliver siddende).

Nora —

Nora

(i døren til forstuen).

Helene, bring lampen ind. — (går hen imod ovnen.) Ak, kære doktor Rank, dette her var virkelig stygt af Dem.

Rank

(rejser sig).

At jeg har elsket Dem fuldt så inderligt, som nogen anden? Var det stygt?

Nora.

Nej, men at De går hen og siger mig det. Det var jo slet ikke nødvendigt —

Rank.

Hvad mener De? Har De da vidst —?

(Stuepigen kommer ind med lampen, sætter den på bordet og går ud igen.)

Rank.

Nora, — fru Helmer —, jeg spør Dem, har De vidst noget?

Nora.

Å hvad ved jeg, hvad jeg har vidst eller ikke vidst? Jeg kan virkelig ikke sige Dem —. At De kunde være så klodset, doktor Rank! Nu var alting så godt.

Rank.

Nå, De har ialtfald nu visshed for, at jeg står Dem til rådighed med liv og sjæl. Og vil De så tale ud.

Nora

(ser på ham).

Efter dette?

Rank.

Jeg beer Dem, lad mig få vide hvad det er.

Nora.

Ingenting kan De få vide nu.

Rank.

Jo, jo. Således må De ikke straffe mig. Lad mig få lov til at gøre for Dem, hvad der står i menneskelig magt.

Nora.

Nu kan De ingenting gøre for mig. — Forresten behøver jeg visst ikke nogen hjælp. De skal se, det er bare indbildninger altsammen. Ja visst er det så. Naturligvis! (sætter sig i gyngestolen, ser på ham, smiler.) Jo, De er rigtignok en net herre, doktor Rank. Synes De ikke, De skammer Dem, nu lampen er kommen ind?

Rank.

Nej; egentlig ikke. Men jeg skal kanske gå — for stedse?

Nora.

Nej, det skal De da rigtignok ikke gøre. De skal naturligvis komme her som før. De ved jo godt, Torvald kan ikke undvære Dem.

Rank.

Ja, men De?

Nora.

Å, jeg synes altid her blir så uhyre fornøjeligt, når De kommer.

Rank.

Det er just det, som lokked mig ind på et vildspor. De er mig en gåde. Mangengang har det forekommet mig, at De næsten ligeså gerne vilde være sammen med mig, som med Helmer.

Nora.

Ja, ser De, der er jo nogle mennesker, som man holder mest af, og andre mennesker, som man næsten helst vil være sammen med.

Rank.

Å ja, der er noget i det.

Nora.

Da jeg var hjemme, holdt jeg naturligvis mest af pappa. Men jeg syntes altid det var så umådelig morsomt, når jeg kunde stjæle mig ned i pigekammeret; for de vejleded mig ikke en

smule; og så talte de altid så meget fornøjeligt sig imellem.

Rank.

Aha; det er altså dem, jeg har afløst.

Nora

(springer op og hen til ham).

Å, kære, snille doktor Rank, det mente jeg jo slet ikke. Men De kan vel skønne, at det er med Torvald ligesom med pappa —

(Stuepigen kommer fra forstuen.)

Stuepigen.

Frue!

(hvisker og rækker hende et kort.)

Nora

(kaster et øje paa kortet).

Ah!

(stikker det i lommen.)

Rank.

Noget galt på færde?

Nora.

Nej, nej, på ingen måde; det er bare noget —; det er min nye dragt —

Rank.

Hvorledes? Der ligger jo Deres dragt.

Nora.

Å, ja den; men det er en anden; jeg har bestilt den —; Torvald må ikke vide det —

O. Alsos. 1894. Rank. Umod 1913

Aha, der har vi altså den store hemmelighed.

Nora.

Ja visst; gå bare ind til ham; han sidder i det indre værelse; hold ham op så længe —

Rank.

Vær rolig; han skal ikke slippe fra mig.

(han går ind i Helmers værelse.)

Nora

(til pigen).

Og han står og venter i køkkenet?

Stuepigen.

Ja, han kom op bagtrappen —

Nora.

Men sagde du ham ikke, at her var nogen?

Stuepigen.

Jo, men det hjalp ikke.

Nora.

Han vil ikke gå igen?

Stuepigen.

Nej, han går ikke, før han får talt med fruen.

Nora.

Så lad ham komme ind; men sagte. Helene, du må ikke sige det til nogen; det er en overraskelse for min mand.

Stuepigen.

Ja, ja, jeg forstår nok —

(hun går ud.)

Nora.

Det forfærdelige sker. Det kommer alligevel. Nej, nej, nej, det kan ikke ske; det skal ikke ske.

(hun går hen og skyder skodden for Helmers dør.)

(Stuepigen åbner forstuedøren for sagfører Krogstad og lukker igen efter ham. Han er klædt i rejsepelts, yderstøvler og skindhue.)

Nora

(hen imod ham).

Tal sagte; min mand er hjemme.

Krogstad.

Nå, lad ham det.

Nora.

Hvad vil De mig?

Krogstad.

Få vide besked om noget.

Nora.

Så skynd Dem. Hvad er det?

Krogstad.

De ved vel, at jeg har fået min opsigelse.

Nora.

Jeg kunde ikke forhindre det, herr Krogstad. Jeg har kæmpet til det yderste for Deres sag; men det hjalp ikke noget.

Krogstad.

Har Deres mand så liden kærlighed til Dem?

Han ved, hvad jeg kan udsætte Dem for, og alligevel vover han —

Nora.

Hvor kan De tænke, at han har fået det at vide?

Krogstad.

Å nej, jeg tænkte det nu heller ikke. Det ligned slet ikke min gode Torvald Helmer at vise så meget mandsmod —

Nora.

Herr Krogstad, jeg kræver agtelse for min mand.

Krogstad.

Bevares, al skyldig agtelse. Men siden fruen holder dette her så ængstelig skjult, så tør jeg vel antage, at De også har fåt lidt bedre oplysning end igår, om hvad De egentlig har gjort?

Nora.

Mere, end De nogensinde kunde lære mig.

Krogstad.

Ja, slig en dårlig jurist som jeg —

Nora.

Hvad er det, De vil mig?

Krogstad.

Bare se, hvorledes det stod til med Dem, fru Helmer. Jeg har gået og tænkt på Dem hele dagen. En inkassator, en vinkelskriver, en — nå

en, som jeg, har også lidt af det, som kaldes for hjertelag, ser De.

Nora.

Så vis det; tænk på mine små børn.

Krogstad.

Har De og Deres mand tænkt på mine? Men det kan nu være det samme. Det var bare det jeg vilde sige Dem, at De ikke behøver at tage denne sag altfor alvorligt. Der vil ikke for det første ske nogen påtale fra min side.

Nora.

Å nej; ikke sandt; det vidste jeg nok.

Krogstad.

Det hele kan jo ordnes i al mindelighed; det behøver slet ikke at komme ud iblandt folk; det blir bare imellem os tre.

Nora.

Min mand må aldrig få noget at vide om dette.

Krogstad.

Hvorledes vil De kunne forhindre det? Kan De kanske betale, hvad der står til rest?

Nora.

Nej, ikke nu straks.

Krogstad.

Eller har De kanske udvej til at rejse penge en af dagene?

Nora.

Ingen udvej, som jeg vil gøre brug af.

Krogstad.

Ja, det vilde nu ikke have nyttet Dem noget alligevel. Om De så stod her med aldrig så mange kontanter i hånden, så fik De ikke Deres forskrivning ifra mig for det.

Nora.

Så forklar mig da, hvad De vil bruge den til.

Krogstad.

Jeg vil bare beholde den, — ha'e den i mit værge. Der er ingen uvedkommende, som får nys om det. Hvis De derfor skulde gå her med en eller anden fortvivlet beslutning —

Nora.

Det gør jeg.

Krogstad.

— hvis De skulde tænke på at løbe fra hus og hjem —

Nora.

Det gør jeg!

Krogstad.

— eller De skulde tænke på det, som værre er —

Nora.

Hvor kan De vide det?

Krogstad.

— så lad sligt fare.

Nora.

Hvor kan De vide, at jeg tænker på det?

Krogstad.

De fleste af os tænker på det i førstningen. Jeg tænkte også på det; men jeg havde minsæl ikke mod —

Nora

(toneløst).

Jeg ikke heller.

Krogstad

(lettet).

Nej, ikke sandt; De har ikke mod til det, De heller?

Nora.

Jeg har det ikke; jeg har det ikke.

Krogstad.

Det vilde også være en stor dumhed. Når bare den første huslige storm er over —. Jeg har her i lommen brev til Deres mand —

Nora.

Og der står det altsammen?

Krogstad.

I så skånsomme udtryk, som muligt.

Nora

(hurtigt).

Det brev må han ikke få. Riv det istykker igen. Jeg vil gøre udvej til penge alligevel.

Krogstad.

Om forladelse, frue, men jeg tror, jeg sagde Dem nylig —

Nora.

A jeg taler ikke om de penge, jeg skylder Dem. Lad mig få vide, hvor stor en sum De fordrer af min mand, så skal jeg skaffe pengene.

Krogstad.

Jeg fordrer ingen penge af Deres mand.

Nora.

Hvad fordrer De da?

Krogstad.

Det skal De få vide. Jeg vil påfode, frue; jeg vil tilvejrs; og det skal Deres mand hjælpe mig med. I halvandet år har jeg ikke gjort mig skyldig i noget uhæderligt; jeg har i al den tid kæmpet med de trangeste kår; jeg var tilfreds med at arbejde mig op skridt for skridt. Nu er jeg jaget væk og jeg lar mig ikke nøjes med bare at tages til nåde igen. Jeg vil tilvejrs, siger jeg Dem. Jeg vil ind i banken igen, — ha'e en højere stilling; Deres mand skal oprette en post for mig —

Nora.

Det gør han aldrig!

Krogstad.

Han gør det; jeg kender ham; han vover ikke at kny. Og er jeg først derinde sammen

med ham, da skal De bare få se! Inden et år skal jeg være direktørens højre hånd. Det skal bli Nils Krogstad og ikke Torvald Helmer, som styrer Aktiebanken.

Nora.

Det skal De aldrig komme til at opleve!

Krogstad.

Vil De kanske —?

Nora.

Nu har jeg mod til det.

Krogstad.

Å De skræmmer mig ikke. En fin forvænt dame, som De —

Nora.

De skal få se; De skal få se!

Krogstad.

Under isen kanske? Ned i det kolde, kulsorte vand? Og så til våren flyde op, styg, ukendelig, med affaldet hår —

Nora.

De skræmmer mig ikke.

Krogstad.

De skræmmer heller ikke mig. Sligt noget gør man ikke, fru Helmer. Hvad vilde det desuden nytte til? Jeg har ham jo ligefuldt i lommen.

Nora.

Bagefter? Når ikke jeg længer —?

Krogstad.

Glemmer De, at da er jeg rådig over Deres eftermæle?

Nora

(står målløs og ser på ham).

Krogstad.

Ja, nu har jeg forberedt Dem. Gør så ingen dumheder. Når Helmer har fået mit brev, så venter jeg bud fra ham. Og husk vel på, at det er Deres mand selv, som har tvunget mig ind igen på denne slags veje. Det skal jeg aldrig tilgive ham. Farvel, frue.

(han går ud gennem forstuen.)

Nora

(mod forstuedøren, åbner den på klem og lytter).

Går. Gi'er ikke brevet af. Å nej, nej, det vilde jo også være umuligt! (åbner døren mere og mere.) Hvad er det? Han står udenfor. Går ikke nedover trapperne. Betænker han sig? Skulde han —?

(et brev falder i brevkassen; derpå hører man Krogstads skridt, som taber sig nedenfor i trappetrinnene.)

Nora

(med et dæmpet skrig, løber fremover gulvet og henimod sofabordet; kort ophold).

I brevkassen. (lister sig sky hen til forstuedøren.) Der ligger det. — Torvald, Torvald, — nu er vi redningsløse!

Fru Linde

(kommer med kostumet fra værelset tilvenstre).

Ja nu ved jeg ikke mere at rette. Skulde vi kanske prøve —?

Nora

(hæst og sagte).

Kristine, kom her.

Fru Linde

(kaster klædningen på sofaen).

Hvad fejler Dig? Du ser ud som forstyrret.

Nora.

Kom her. Ser du det brev? Der; se, — gennem ruden i brevkassen.

Fru Linde.

Ja, ja; jeg ser det nok.

Nora.

Det brev er fra Krogstad —

Fru Linde.

Nora, — det er Krogstad, som har lånt dig pengene!

Nora.

Ja; og nu får Torvald alting at vide.

Fru Linde.

Å tro mig, Nora, det er bedst for jer begge.

Nora.

Der er mere, end du ved om. Jeg har skrevet et falsk navn —

Fru Linde.

Men for himlens skyld —?

Nora.

Nu er det bare det, jeg vil sige dig, Kristine, at du skal være mit vidne.

Fru Linde.

Hvorledes vidne? Hvad skal jeg —?

Nora.

Dersom jeg kommer til at gå fra forstanden, — og det kunde jo godt hænde —

Fru Linde.

Nora!

Nora.

Eller der skulde tilstøde mig noget andet, — noget, således at jeg ikke kunde være tilstede her —

Fru Linde.

Nora, Nora, du er jo rent som fra dig selv!

Nora.

Hvis der så skulde være nogen, som vilde tage alt på sig, hele skylden, forstår du —

Fru Linde.

Ja, ja; men hvor kan du tænke —?

Nora.

Da skal du vidne, at det ikke er sandt, Kristine. Jeg er slet ikke fra mig selv; jeg har min fulde forstand nu; og jeg siger dig: der har ikke nogen anden vidst om det; jeg alene har gjort det altsammen. Husk på det.

Fru Linde.

Det skal jeg nok. Men jeg forstår ikke alt dette.

Nora.

Å, hvor skulde du kunne forstå det? Det er jo det vidunderlige, som nu vil ske.

Fru Linde.

Det vidunderlige?

Nora.

Ja, det vidunderlige. Men det er så forfærdeligt, Kristine; — det må ikke ske, ikke for nogen pris i verden.

Fru Linde.

Jeg vil gå lige hen og tale med Krogstad.

Nora.

Gå ikke hen til ham; han gør dig noget ondt!

Fru Linde.

Der var en tid da han gerne havde gjort, hvad det skulde være, for min skyld.

Nora.

Han?

Fru Linde.

Hvor bor han?

Nora.

Å, hvad ved jeg —? Jo, (tager i lommen.) her er hans kort. Men brevet, brevet —!

Helmer

(indenfor i sit værelse, banker på døren).

Nora!

Nora

(skriger i angst).

Å, hvad er det? Hvad vil du mig?

Helmer.

Nå, nå, bliv bare ikke så forskrækket. Vi kommer jo ikke; du har jo stængt døren; prøver du kanske?

Nora.

Ja, ja; jeg prøver. Jeg blir så smuk, Torvald.

Fru Linde,

(som har læst på kortet).

Han bor jo lige her om hjørnet.

Nora.

Ja; men det nytter jo ikke. Vi er redningsløse. Brevet ligger jo i kassen.

Fru Linde.

Og din mand har nøglen?

Nora.

Ja, altid.

Fru Linde.

Krogstad må kræve sit brev tilbage ulæst, han må finde på et påskud —

Nora.

Men just på denne tid plejer Torvald —

Fru Linde.

Forhal det; gå ind til ham sålænge. Jeg kommer igen, så fort jeg kan.

(hun går hurtigt ud gennem forstuedøren.)

Nora

(går hen til Helmers dør, åbner den og kikker ind).

Torvald!

Helmer

(i bagværelset).

Nå, tør man endelig slippe ind i sin egen stue igen? Kom, Rank, nu skal vi da få se — (i døren). Men hvad er det?

Nora.

Hvilket, kære Torvald?

Helmer.

Rank forberedte mig på en storartet forklædningsscene.

Rank

(i døren).

Jeg forstod det så, men jeg tog altså fejl.

Nora.

Ja, der får ingen beundre mig i min pragt før imorgen.

Helmer.

Men, kære Nora, du ser så anstrængt ud. Har du øvet dig formeget?

Nora.

Nej, jeg har slet ikke øvet mig endnu.

Helmer.

Det blir dog nødvendigt —

Nora.

Ja, det blir aldeles nødvendigt, Torvald. Men jeg kan ingen vej komme uden din hjælp; jeg har rent glemt det altsammen.

Helmer.

Å vi skal snart friske det op igen.

Nora.

Ja, tag dig endelig af mig, Torvald. Vil du love mig det? Å, jeg er så ængstelig. Det store selskab —. Du må ofre dig ganske for mig iaften. Ikke en smule forretninger; ikke en pen i hånden. Hvad? Ikke sandt, kære Torvald?

Helmer.

Det lover jeg dig; iaften skal jeg være helt og holdent til din tjeneste, — du lille hjælpeløse tingest. — Hm, det er sandt, et vil jeg dog først —

(går mod forstuedøren.)

Nora.

Hvad vil du se derude?

Helmer.

Bare se om der skulde være kommet breve.

Nora.

Nej, nej, gør ikke det, Torvald!

Helmer.

Hvad nu?

Nora.

Torvald, jeg be'er dig; der er ingen.

Helmer.

Lad mig dog se.

(vil gå.)

Nora

(ved pianoet, slår de første takter af Tarantellaen).

Helmer

(ved døren, standser).

Aha!

Nora.

Jeg kan ikke danse imorgen, hvis jeg ikke får prøve med dig.

Helmer

(går hen til hende).

Er du virkelig så bange, kære Nora?

Nora.

Ja, så umådelig bange. Lad mig få prøve straks; der er endnu tid, før vi går tilbords. Å sæt dig ned og spil for mig, kære Torvald; ret på mig; vejled mig, som du plejer.

Helmer.

Gerne, meget gerne, siden du ønsker det.

(han sætter sig til pianoet.)

Nora

(griber tamburinen ud af æsken og ligeledes et langt broget schavl, hvormed hun ilfærdigt drapperer sig; derpå står hun med et spring fremme på gulvet og råber):

Spil nu for mig! Nu vil jeg danse!

(Helmer spiller og Nora danser; doktor Rank står ved pianoet bag Helmer og ser til.)

Helmer

(spillende).

Langsommere, — langsommere.

Nora.

Kan ikke anderledes.

Helmer.

Ikke så voldsomt, Nora!

Nora.

Just så må det være.

Helmer

(holder op).

Nej, nej, dette går aldeles ikke.

Nora

(ler og svinger tamburinen).

Var det ikke det, jeg sagde dig?

Rank.

Lad mig spille for hende.

Helmer

(rejser sig).

Ja gør det; så kan jeg bedre vejlede hende.

(Rank sætter sig ved pianoet og spiller; Nora danser med stigende vildhed. Helmer har stillet sig ved ovnen og henvender jævnligt under dansen rettende bemærkninger til hende; hun synes ikke at høre det; hendes hår løsner og falder ud over skuldrene; hun ændser det ikke, men vedbliver at danse. Fru Linde kommer ind.)

Fru Linde

(står som målbunden ved døren).

Ah —!

Nora
(under dansen).
Her ser du løjer, Kristine.

Helmer.
Men kæreste bedste Nora, du danser jo, som om det gik på livet løs.

Nora.
Det gør det jo også.

Helmer.
Rank, hold op; dette er jo den rene galskab. Hold op, siger jeg.

(Rank holder op at spille og Nora standser pludselig.)

Helmer
(hen til hende).
Dette havde jeg dog aldrig kunnet tro. Du har jo glemt alt, hvad jeg har lært dig.

Nora
(kaster tamburinen fra sig).
Der ser du selv.

Helmer.
Nå, her må rigtignok vejledning til.

Nora.
Ja, du ser, hvor nødvendigt det er. Du må vejlede mig lige til det sidste. Lover du mig det, Torvald?

Helmer.

Det kan du trygt stole på.

Nora.

Du skal ikke, hverken idag eller imorgen, have tanke for noget andet end mig; du skal ikke åbne noget brev, — ikke åbne brevkassen —

Helmer.

Aha, det er endnu angsten for dette menneske —

Nora.

Å ja, ja, det også.

Helmer.

Nora, jeg ser det på dig, der ligger alt brev fra ham.

Nora.

Jeg ved ikke; jeg tror det; men du skal ikke læse sligt noget nu; der må ikke komme noget stygt ind imellem os før alting er forbi.

Rank

(sagte til Helmer).

Du bør ikke sige hende imod.

Helmer

(slår armen om hende).

Barnet skal få sin vilje. Men imorgen nat, når du har danset —

Nora.

Da er du fri.

Stuepigen
(i døren tilhøjre).

Frue, bordet er dækket.

Nora.

Vi vil ha'e champagne, Helene.

Stuepigen.

Godt, frue.

(går ud.)

Helmer.

Ej, ej, — stort gilde altså?

Nora.

Champagne-gilde til den lyse morgen. (råber ud:) Og lidt makroner, Helene, mange, — for en gangs skyld.

Helmer
(tager hendes hænder).

Så, så, så; ikke denne opskræmte vildhed. Vær nu min egen lille lærkefugl, som du plejer.

Nora.

Å ja, det skal jeg nok. Men gå ind så-længe; og De også, doktor Rank. Kristine, du må hjælpe mig at få håret sat op.

Rank
(sagte idet de går).

Der er da vel aldrig noget — sådant noget ivente?

Helmer.

Å langtfra, kære; det er slet ikke andet,

end denne barnagtige angst, som jeg fortalte dig om.

(de går ind tilhøjre.)

Nora.

Nu!?

Fru Linde.

Rejst på landet.

Nora.

Jeg så det på dig.

Fru Linde.

Han kommer hjem imorgen aften. Jeg skrev en seddel til ham.

Nora.

Det skulde du ladet være. Du skal ingenting forhindre. Det er dog igrunden en jubel, dette her, at gå og vente på det vidunderlige.

Fru Linde.

Hvad er det, du venter på?

Nora.

Å, det kan ikke du forstå. Gå ind til dem; nu kommer jeg på øjeblikket.

(Fru Linde går ind i spiseværelset.)

Nora

(står en stund ligesom for at samle sig; derpå ser hun på sit uhr).

Fem. Syv timer til midnat. Så fireogtyve timer til næste midnat. Da er Tarantellaen ude. Fireogtyve og syv? Enogtredive timer at leve i.

Helmer

(i døren tilhøjre).

Men hvor blir så lille lærkefuglen af?

Nora

(imod ham med åbne arme).

Her er lærkefuglen!

TREDJE AKT.

(Samme værelse. Sofabordet, med stole omkring, er flyttet frem midt på gulvet. En lampe brænder på bordet. Døren til forstuen står åben. Der høres dansemusik fra etagen ovenover.)

(Fru Linde sidder ved bordet og blader adspredt i en bog; forsøger at læse, men synes ikke at kunne holde tankerne samlet; et par gange lytter hun spændt mod yderdøren.)

Fru Linde

(ser på sit uhr).

Endnu ikke. Og nu er det dog på den højeste tid. Hvis han bare ikke — (lytter igen.) Ah, der er han. (hun går ud i forstuen og åbner forsigtigt den ydre dør; der høres sagte skridt på trappen; hun hvisker:) Kom ind. Her er ingen.

Sagfører Krogstad

(i døren).

Jeg fandt en seddel fra Dem hjemme. Hvad skal dette her betyde?

Fru Linde.

Jeg må nødvendig tale med Dem.

Krogstad.

Så? Og det må nødvendig ske her i huset?

Fru Linde.

Hjemme hos mig var det umuligt; mit værelse har ikke egen indgang. Kom ind; vi er ganske alene; pigen sover og Helmers er på bal ovenpå.

Krogstad
(går ind i stuen).

Se, se; Helmers danser iaften? Virkelig?

Fru Linde.

Ja, hvorfor ikke det?

Krogstad.

Å nej, sandt nok.

Fru Linde.

Ja, Krogstad, lad os så tale sammen.

Krogstad.

Har da vi to noget mere at tale om?

Fru Linde.

Vi har meget at tale om.

Krogstad.

Det trode jeg ikke.

Fru Linde.

Nej, for De har aldrig forstået mig rigtigt.

Krogstad.

Var der noget andet at forstå, end det, som er så ganske ligetil i verden? En hjerteløs kvinde gir en mand løbepas, når der tilbyder sig noget, som er fordelagtigere.

Fru Linde.

Tror De, at jeg er så aldeles hjerteløs? Og tror De, at jeg brød med let hjerte?

Krogstad.

Ikke det?

Fru Linde.

Krogstad, har De virkelig troet det?

Krogstad.

Hvis ikke så var, hvorfor skrev De da dengang til mig slig, som De gjorde?

Fru Linde.

Jeg kunde jo ikke andet. Når jeg skulde bryde med Dem, så var det jo også min pligt at udrydde hos Dem alt, hvad De følte for mig.

Krogstad
(knuger sine hænder).

Således altså. Og dette — dette bare for pengenes skyld!

Fru Linde.

De må ikke glemme, at jeg havde en hjælpeløs moder og to små brødre. Vi kunde ikke vente på Dem, Krogstad; med Dem havde det jo så lange udsigter dengang.

Krogstad.

Lad så være; men De havde ikke ret til at forstøde mig for noget andet menneskes skyld.

Fru Linde.

Ja, jeg ved ikke. Mangengang har jeg spurgt mig selv, om jeg havde ret til det.

Krogstad
(sagtere).

Da jeg misted Dem, var det som om al fast grund gled bort under fødderne på mig. Se på mig; nu er jeg en skibbruden mand på et vrag.

Fru Linde.

Hjælpen turde være nær.

Krogstad.

Den var nær; men så kom De og stilled Dem imellem.

Fru Linde.

Imod mit vidende, Krogstad. Det var først idag jeg fik høre, at det er Dem, jeg skal afløse i banken.

Krogstad.

Jeg tror Dem, når De siger det. Men nu, da De ved det, træder De så ikke tilbage?

Fru Linde.

Nej; for det vilde dog ikke gavne Dem det mindste.

Krogstad.

Å gavne, gavne —; jeg vilde gøre det alligevel.

Fru Linde.

Jeg har lært at handle fornuftigt. Livet og den hårde, bitre nødvendighed har lært mig det.

Krogstad.

Og livet har lært mig, ikke at tro på talemåder.

Fru Linde.

Da har livet lært Dem en meget fornuftig ting. Men på handlinger må De dog tro?

Krogstad.

Hvorledes mener De det?

Fru Linde.

De sagde, at De stod som en skibbruden mand på et vrag.

Krogstad.

Det havde jeg vel god grund til at sige.

Fru Linde.

Jeg sidder også som en skibbruden kvinde på et vrag. Ingen at sørge over, og ingen at sørge for.

Krogstad.

De valgte selv.

Fru Linde.

Der var intet andet valg dengang.

Krogstad.

Nå, men hvad så?

Fru Linde.

Krogstad, hvis nu vi to skibbrudne mennesker kunde komme over til hinanden.

Krogstad.

Hvad er det De siger?

Fru Linde.

To på et vrag står dog bedre, end en på hver sit.

Krogstad.

Kristine!

Fru Linde.

Hvorfor tror De jeg kom hid til byen?

Krogstad.

Skulde De have havt en tanke for mig?

Fru Linde.

Jeg må arbejde, hvis jeg skal bære livet. Alle mine levedage, så længe jeg kan mindes, har jeg arbejdet, og det har været min bedste og eneste glæde. Men nu står jeg ganske alene i verden, så forfærdelig tom og forladt. At arbejde for sig selv, er der jo ingen glæde i. Krogstad, skaf mig nogen og noget at arbejde for.

Krogstad.

Dette tror jeg ikke på. Det er ikke andet end overspændt kvindehøjmod, som går hen og ofrer sig selv.

Fru Linde.

Har De nogensinde mærket, at jeg var overspændt?

Krogstad.

Kunde De da virkelig dette? Sig mig, — har De fuld rede på min fortid?

Fru Linde.

Ja.

Krogstad.

Og ved De, hvad jeg her går og gælder for?

Fru Linde.

Det lod på Dem før, som om De mente, at med mig kunde De være blevet en anden.

Krogstad.

Det ved jeg så sikkert.

Fru Linde.

Skulde det ikke kunne ske endnu?

Krogstad.

Kristine; — dette siger De med fuldt overlæg! Ja, De gør. Jeg ser det på Dem. Har De altså virkelig mod —?

Fru Linde.

Jeg trænger til nogen at være moder for; og Deres børn trænger til en moder. Vi to trænger til hinanden. Krogstad, jeg har tro på grundlaget i Dem; — jeg tør alting sammen med Dem.

Krogstad
(griber hendes hænder).

Tak, tak, Kristine; — nu skal jeg også vide at rejse mig i de andres øjne. — Ah, men jeg glemte —

Fru Linde
(lytter).

Hys! Tarantellaen! Gå, gå!

Krogstad.

Hvorfor? Hvad er det?

Fru Linde.

Hører De den dans deroppe? Når den er ude, kan vi vente dem.

Krogstad.

Å ja, jeg skal gå. Det er jo alt forgæves. De kender naturligvis ikke til det skridt, som jeg har foretaget imod Helmers.

Fru Linde.

Jo, Krogstad, jeg kender til det.

Krogstad.

Og alligevel skulde De have mod til —?

Fru Linde.

Jeg forstår godt, hvorhen fortvivlelsen kan drive en mand som Dem.

Krogstad.

Å, hvis jeg kunde gøre dette ugjort!

Fru Linde.

Det kunde De nok; for Deres brev ligger endnu i kassen.

Krogstad.

Er De viss på det?

Fru Linde.

Ganske viss; men —

Krogstad

(ser forskende på hende).

Skulde det være så at forstå? De vil frelse Deres veninde for enhver pris. Sig det ligesågodt rent ud. Er det så?

Fru Linde.

Krogstad; den, som en gang har solgt sig selv for andres skyld, gør det ikke om igen.

Krogstad.

Jeg vil forlange mit brev tilbage.

Fru Linde.

Nej, nej.

Krogstad.

Jo naturligvis; jeg bier her til Helmer kommer ned; jeg siger ham, at han skal gi'e mig mit brev igen, — at det bare drejer sig om min opsigelse, — at han ikke skal læse det —

Fru Linde.

Nej, Krogstad, De skal ikke kalde brevet tilbage.

Krogstad.

Men sig mig, var det ikke egentlig derfor, at De satte mig stævne her?

Fru Linde.

Jo, i den første forskrækkelse; men nu ligger der et døgn imellem, og det er utrolige ting, jeg i den tid har været vidne til her i huset. Helmer må få vide altsammen; denne ulyksalige hemmelighed må for dagen; det må komme til fuld forklaring imellem de to; det kan umuligt bli'e ved med alle disse fordølgelser og udflugter.

Krogstad.

Nu vel; hvis De altså vover det —. Men et kan jeg ialfald gøre, og det skal gøres straks —

Fru Linde

(lytter).

Skynd Dem! Gå, gå! Dansen er ude; vi er ikke trygge et øjeblik længer.

Krogstad.

Jeg venter på Dem dernede.

Fru Linde.

Ja, gør det; De må følge mig til porten.

Krogstad.

Så utrolig lykkelig har jeg aldrig været før.

(han går ud gennem yderdøren; døren mellem værelset og forstuen blir fremdeles stående åben.)

Fru Linde

(rydder lidt op og lægger sit ydertøj tilrette).

Hvilken vending! Ja, hvilken vending! Mennesker at arbejde for, — at leve for; et hjem at bringe hygge ind i. Nå, der skal rigtignok tages fat —. Gid de snart vilde komme — (lytter.) Aha, der er de nok. Tøjet på.

(tager hat og kåbe.)

(Helmers og Noras stemmer høres udenfor; en nøgle drejes om og Helmer fører Nora næsten med magt ind i forstuen. Hun er klædt i det italienske kostume med et stort sort schavl over sig; han er i selskabsdragt med en åben sort domino udenpå.)

Nora

(endnu i døren, modstræbende).

Nej, nej, nej; ikke herind! Jeg vil op igen. Jeg vil ikke gå så tidligt.

Helmer.

Men kæreste Nora —

Nora.

Å jeg be'er dig så bønligt, Torvald; jeg be'er dig så inderlig vakkert, — bare en time endnu!

Helmer.

Ikke et eneste minut, min søde Nora. Du ved, det var en aftale. Se så; ind i stuen; du står her og forkøler dig.

(han fører hende, trods hendes modstand, lempeligt ind i stuen.)

Fru Linde.

Godaften.

Nora.

Kristine!

Helmer.

Hvad, fru Linde, er De her så sent?

Fru Linde.

Ja, undskyld; jeg vilde så gerne se Nora pyntet.

Nora.

Har du siddet her og ventet på mig?

Fru Linde.

Ja; jeg kom desværre ikke betids nok; du var alt ovenpå; og så syntes jeg ikke, jeg kunde gå igen, før jeg havde set dig.

Helmer

(tager Noras schavl af).

Ja, se rigtig på hende. Jeg skulde nok tro, hun er værd at se på. Er hun ikke dejlig, fru Linde?

Fru Linde.

Jo, det må jeg sige —

Helmer.

Er hun ikke mærkværdig dejlig? Det var også den almindelige mening i selskabet. Men forskrækkelig egensindig er hun, — den søde lille tingest. Hvad skal vi gøre ved det? Vil De tænke Dem, jeg måtte næsten bruge magt for at få hende afsted.

Nora.

Å Torvald, du vil komme til at angre på, at du ikke undte mig, om det så bare var en halv time til.

Helmer.

Der hører De, frue. Hun danser sin Tarantella, — gør stormende lykke, — som var vel fortjent, — skønt der i foredraget kanske var vel megen naturlighed; jeg mener, — lidt mere, end der, strængt taget, turde kunne forenes med kunstens fordringer. Men lad gå! Hovedsagen er, — hun gør lykke; hun gør stormende lykke. Skulde jeg så lade hende blive efter dette? Afsvække virkningen? Nej tak; jeg tog min lille dejlige Capripige — capriciøse lille Capripige, kunde jeg sige — under armen; en hurtig runde gennem salen; en bøjning til alle sider, og — som det heder i romansproget — det skønne syn er forsvundet. En afslutning bør altid være virkningsfuld, fru Linde; men det er det mig ikke muligt at få gjort Nora begribeligt. Puh, her er varmt herinde. (kaster dominoen på en stol og åbner døren til sit værelse.) Hvad? Der er jo mørkt. Å ja; naturligvis. Undskyld — (han går derind og tænder et par lys.)

Nora

(hvisker hurtigt og åndeløst).

Nu?!

Fru Linde

(sagte).

Jeg har talt med ham.

Nora.

Og så —?

Fru Linde.

Nora, — du må sige din mand altsammen.

Nora

(tonaløst).

Jeg vidste det.

Fru Linde.

Du har ingenting at frygte for fra Krogstads side; men tale må du.

Nora.

Jeg taler ikke.

Fru Linde.

Så taler brevet.

Nora.

Tak, Kristine; jeg ved nu, hvad der er at gøre. Hys —!

Helmer

(kommer ind igen).

Nå, frue, har De så beundret hende?

Fru Linde.

Ja; og nu vil jeg sige godnat.

Helmer.

Å hvad, allerede? Er det Deres, det strikketøj?

Fru Linde

(tager det).

Ja; tak; det havde jeg så nær glemt.

Helmer.

Strikker De altså?

Fru Linde.

Å ja.

Helmer.

Ved De hvad, De skulde heller brodere.

Fru Linde.

Så? Hvorfor det?

Helmer.

Jo, for det er langt smukkere. Vil De se; man holder broderiet således med den venstre hånd, og så fører man med den højre nålen — således — ud i en let, langstrakt bue; ikke sandt —?

Fru Linde.

Jo, det kan vel være —

Helmer.

Mens derimod at strikke — det kan aldrig bli'e andet end uskønt; se her; de sammenklemte arme, — strikkepinderne, som går op og ned; — det har noget kinesisk ved sig. — Ah, det var virkelig en glimrende champagne, der blev serveret med.

Fru Linde.

Ja, godnat, Nora, og vær nu ikke egensindig mere.

Helmer.

Vel talt, fru Linde!

Fru Linde.

Godnat, herr direktør.

Helmer

(følger hende til døren).

Godnat, godnat; jeg håber da, De slipper vel hjem? Jeg skulde så gerne —; men det er jo ikke noget langt stykke, De har at gå. Godnat, godnat. (hun går; han lukker efter hende og kommer ind igen.) Se så; endelig fik vi hende da på døren. Hun er forskrækkelig kedelig, det menneske.

Nora.

Er du ikke meget træt, Torvald?

Helmer.

Nej, ikke det mindste.

Nora.

Ikke søvnig heller?

Helmer.

Aldeles ikke; jeg føler mig tvertimod umådelig oplivet. Men du? Ja, du ser rigtignok både træt og søvnig ud.

Nora.

Ja, jeg er meget træt. Nu vil jeg snart sove.

Helmer.

Ser du; ser du! Det var altså dog rigtigt af mig, at vi ikke blev længere.

Nora.

A, det er alting rigtigt, hvad du gør.

Helmer

(kysser hende på panden).

Nu taler lærkefuglen, som om den var et menneske. Men lagde du mærke til, hvor lystig Rank var iaften?

Nora.

Så? Var han det? Jeg fik ikke tale med ham.

Helmer.

Jeg næsten heller ikke; men jeg har ikke på længe set ham i så godt lune. (ser en stund på hende; derpå kommer han nærmere.) Hm, — det er dog herligt at være kommen hjem til sig selv igen; at være ganske alene med dig. — Å du henrivende dejlige unge kvinde!

Nora.

Se ikke således på mig, Torvald!

Helmer.

Skal jeg ikke se på min dyreste ejendom? På al den herlighed, som er min, min alene, min hel og holden.

Nora

(går over på den anden side af bordet).

Du skal ikke tale således til mig inat.

Helmer

(følger efter).

Du har endnu Tarantellaen i blodet, mærker jeg. Og det gør dig endda mere forlokkende. Hør! Nu begynder gæsterne at gå. (sagtere.) Nora, — snart er det stille i hele huset.

Nora.

Ja, det håber jeg.

Helmer.

Ja, ikke sandt, min egen elskede Nora? Å, ved du vel, — når jeg således er ude med dig i selskab, — ved du, hvorfor jeg taler så lidet til dig, holder mig så fjernt fra dig, bare sender dig et stjålent øjekast iblandt, — ved du, hvorfor jeg gør det? Det er fordi jeg da bilder mig ind, at du er min hemmelig elskede, min unge hemmelig forlovede, og at ingen aner, at der er noget imellem os to.

Nora.

Å ja, ja, ja; jeg ved jo nok, at alle dine tanker er hos mig.

Helmer.

Og når vi så skal gå, og jeg lægger schavlet om dine fine ungdomsfulde skuldre, — om denne vidunderlige nakkebøjning, — da forestiller jeg mig, at du er min unge brud, at vi netop kommer fra vielsen, at jeg for første gang fører dig ind i min bolig, — at jeg for første gang er alene med dig, — ganske alene med dig, du unge skælvende dejlighed! Hele denne aften har jeg ikke havt nogen anden længsel end dig. Da jeg så dig jage og lokke i Tarantellaen, — mit blod kogte; jeg holdt det ikke længer ud; — derfor var det, jeg tog dig med mig herned så tidligt —

Nora.

Gå nu, Torvald! Du skal gå fra mig. Jeg vil ikke alt dette.

Helmer.

Hvad skal det sige? Du leger nok spøgefugl med mig, lille Nora. Vil; vil? Er jeg ikke din mand —?

(det banker på yderdøren.)

Nora

(farer sammen).

Hørte du —?

Helmer

(mod forstuen).

Hvem er det?

Doktor Rank

(udenfor).

Det er mig. Tør jeg komme ind et øjeblik?

Helmer

(sagte, fortrædelig).

Å hvad vil han da nu? (højt.) Vent lidt. (går hen og lukker op.) Nå, det er jo snilt, at du ikke går vor dør forbi.

Rank.

Jeg syntes, jeg hørte din stemme, og så vilde jeg dog gerne se indom. (lader øjet strejfe flygtigt omkring.) Ak ja; disse kære kendte tomter. I har det lunt og hyggeligt inde hos jer, I to.

Helmer.

Det lod til, at du hygged dig ret godt ovenpå også.

Rank.

Fortrinligt. Hvorfor skulde jeg ikke det? Hvorfor skal man ikke tage alting med i denne verden? Ialfald så meget, man kan, og så længe man kan. Vinen var fortræffelig —

Helmer.

Champagnen især.

Rank.

Lagde du også mærke til det? Det er næsten utroligt, hvor meget jeg kunde skylle ned.

Nora.

Torvald drak også meget champagne iaften.

Rank.

Så?

Nora.

Ja; og da er han altid så fornøjelig bagefter.

Rank.

Nå, hvorfor skal man ikke ta'e sig en glad aften efter en vel anvendt dag?

Helmer.

Vel anvendt; det tør jeg desværre ikke rose mig af.

Rank

(slår ham på skulderen).

Men det tør jeg, ser du!

Nora.

Doktor Rank, De har visst foretaget en videnskabelig undersøgelse idag.

Rank.

Ja netop.

Helmer.

Se, se; lille Nora taler om videnskabelige undersøgelser!

Nora.

Og tør jeg ønske Dem til lykke med udfaldet?

Rank.

Ja såmæn tør De så.

Nora.

Det var altså godt?

Rank.

Det bedst mulige både for lægen og for patienten, — visshed.

Nora

(hurtigt og forskende).

Visshed?

Rank.

Fuld visshed. Skulde jeg så ikke tage mig en lystig aften bagefter?

Nora.

Jo, det gjorde De ret i, doktor Rank.

Helmer.

Det siger jeg med; bare du ikke kommer til at svie for det imorgen.

Rank.

Nå, man får jo ikke noget for ingenting her i livet.

Nora.

Doktor Rank, — De holder visst meget af maskerader?

Rank.

Ja, når der er brav mange løjerlige forklædninger —

Nora.

Hør her; hvad skal vi to være på den næste maskerade?

Helmer.

Du lille letsindige, — tænker du nu alt på den næste!

Rank.

Vi to? Jo, det skal jeg sige Dem; De skal være lykkebarn —

Helmer.

Ja, men find på et kostume, som kan betegne det.

Rank.

Lad din hustru møde, som hun står og går igennem verden —

Helmer.

Det var virkelig træffende sagt. Men ved du ikke, hvad du selv vil være?

Rank.

Jo, min kære ven, det er jeg fuldkommen på det rene med.

Helmer.

Nå?

Rank.

På næste maskerade vil jeg være usynlig.

Helmer.

Det var et pudsigt indfald.

Rank.

Der findes en stor sort hat —; har du ikke hørt tale om usynligheds-hatten? Den får en over sig, og så er der ingen, som ser en.

Helmer

(med et undertrykt smil).

Nej, det har du ret i.

Rank.

Men jeg glemmer jo rent, hvad jeg kom for. Helmer, giv mig en cigar, en af de mørke Havanna.

Helmer.

Med største fornøjelse.

(byder etuiet frem.)

Rank

(tager en og skærer spidsen af).

Tak.

Nora

(stryger en voksstikke af).

Lad mig gi'e Dem ild.

Rank.

Tak for det. (hun holder stikken for ham; han tænder.) Og så farvel!

Helmer.

Farvel, farvel, kære ven!

Nora.

Sov godt, doktor Rank.

Rank.

Tak for det ønske.

Nora.

Ønsk mig det samme.

Rank.

Dem? Nå ja, når De vil det —. Sov godt. Og tak for ilden.

(han nikker til dem begge og går.)

Helmer

(dæmpet).

Han havde drukket betydeligt.

Nora

(åndsfraværende).

Kanske det.

(Helmer tager sit nøgleknippe op af lommen og går ud i forstuen.)

Nora.

Torvald — hvad vil du der?

Helmer.

Jeg må tømme brevkassen; den er ganske fuld; der blir ikke plads til aviserne imorgen tidlig —

Nora.

Vil du arbejde inat?

Helmer.

Det ved du jo, jeg ikke vil. — Hvad er det? Her har været nogen ved låsen.

Nora.

Ved låsen —?

Helmer.

Ja visst har der så. Hvad kan det være? Jeg skulde dog aldrig tro, at pigerne —? Her ligger en afbrækket hårnål. Nora, det er din —

Nora

(hurtigt).

Så må det være børnene —

Helmer.

Det må du sandelig vænne dem af med. Hm, hm; — nå, der fik jeg den op alligevel. (tager indholdet ud og råber ud i køkkenet.) Helene? — Helene; sluk lampen i entréen.

(han går ind i værelset igen og lukker døren til forstuen.)

Helmer

(med brevene i hånden).

Se her. Vil du se, hvorledes det har ophobet sig. (blader imellem.) Hvad er det for noget?

Nora

(ved vinduet).

Brevet! Å nej, nej, Torvald!

Helmer.

To visitkort — fra Rank.

Nora.

Fra doktor Rank?

Helmer

(ser på dem).

Doktor medicinæ Rank. De lå øverst; han må have stukket dem ind, da han gik.

Nora.

Står der noget på dem?

Helmer.

Der står et sort kors over navnet. Se her. Det er dog et uhyggeligt påfund. Det er jo, som om han meldte sit eget dødsfald.

Nora.

Det gør han også.

Helmer.

Hvad? Ved du noget? Har han sagt dig noget?

Nora.

Ja. Når de kort kommer, så har han taget afsked med os. Han vil lukke sig inde og dø.

Helmer.

Min stakkers ven. Jeg vidste jo, at jeg ikke skulde få beholde ham længe. Men så snart —. Og så gemmer han sig bort som et såret dyr.

Nora.

Når det skal ske, så er det bedst, at det sker uden ord. Ikke sandt, Torvald?

Helmer

(går op og ned).

Han var så sammenvokset med os. Jeg synes ikke, jeg kan tænke mig ham borte. Han, med sine lidelser og med sin ensomhed, gav ligesom en skyet baggrund for vor sollyse lykke. — Nå, det er kanske bedst således. For ham ialfald. (standser.) Og måske også for os, Nora. Nu er vi to så ganske henvist til hinanden alene. (slår armene om hende.) Å, du min elskede hustru; jeg synes ikke, jeg kan holde dig fast nok. Ved du vel, Nora, — mangengang ønsker jeg, at en overhængende fare måtte true dig, for at jeg kunde vove liv og blod og alt, alt, for din skyld.

Nora

(river sig løs og siger stærkt og besluttet):

Nu skal du læse dine breve, Torvald.

Helmer.

Nej, nej; ikke inat. Jeg vil være hos dig, min elskede hustru.

Nora.

Med dødstanken på din ven —?

Helmer.

Du har ret. Dette har rystet os begge; der er kommet uskønhed ind imellem os; tanker om død og opløsning. Dette må vi søge frigørelse for. Indtil da —. Vi vil gå hver til sit.

Nora

(om hans hals).

Torvald, — godnat! Godnat!

Helmer

(kysser hende på panden).

Godnat, du min lille sangfugl. Sov godt, Nora. Nu læser jeg brevene igennem.

(han går med pakken ind i sit værelse og lukker døren efter sig.)

Nora

(med forvildede øjne, famler omkring, griber Helmers domino, slår den omkring sig og hvisker hurtigt, hæst og afbrudt):

Aldrig se ham mere. Aldrig. Aldrig. Aldrig. (kaster sit schavl over hovedet.) Aldrig se børnene mere heller. Ikke dem heller. Aldrig; aldrig. — Å, det iskolde sorte vand. Å, det bundløse —; dette —. Å, når det bare var over. — Nu har han det; nu læser han det. Å nej, nej; ikke endnu. Torvald, farvel du og børnene —

(Hun vil styrte ud igennem forstuen; i det samme river Helmer sin dør op og står der med et åbent brev i hånden.)

Helmer.

Nora!

Nora

(skriger højt).

Ah —!

Helmer.

Hvad er det? Ved du, hvad der står i dette brev?

Nora.

Ja, jeg ved det. Lad mig gå! Lad mig komme ud!

Helmer

(holder hende tilbage).

Hvor vil du hen?

Nora

(prøver at rive sig løs).

Du skal ikke redde mig, Torvald!

Helmer

(tumler tilbage).

Sandt! Er det sandt, hvad han skriver? Forfærdeligt! Nej, nej; det er jo umuligt, at dette kan være sandt.

Nora.

Det er sandt. Jeg har elsket dig over alt i verdens rige.

Helmer.

Å kom ikke her med tåbelige udflugter.

Nora

(et skridt imod ham).

Torvald —!

Helmer.

Du ulyksalige, — hvad er det, du har foretaget dig!

Nora.

Lad mig komme bort. Du skal ikke bære det for min skyld. Du skal ikke tage det på dig.

Helmer.

Ikke noget komediespil. (låser forstuedøren af.) Her blir du og står mig til regnskab. Forstår du, hvad du har gjort? Svar mig! Forstår du det?

Nora

(ser ufravendt på ham og siger med et stivnende udtryk):

Ja, nu begynder jeg at forstå det tilbunds.

Helmer

(går omkring på gulvet).

Å hvor forfærdeligt jeg er vågnet op. I alle disse otte år, — hun, som var min lyst og stolthed, — en hyklerske, en løgnerske, — værre, værre, — en forbryderske! — Å, denne bundløse hæslighed, som ligger i alt dette! Fy, fy!

Nora

(tier og ser fremdeles ufravendt på ham).

Helmer

(standser foran hende).

Jeg burde have anet, at noget sligt vilde ske. Jeg burde have forudset det. Alle din faders letsindige grundsætninger —. Ti! Alle din faders letsindige grundsætninger har du taget i arv. Ingen religion, ingen moral, ingen pligtfølelse —. Å, hvor jeg er bleven straffet for, at jeg så igennem fingre med ham. For din skyld gjorde jeg det; og således lønner du mig.

Nora.

Ja, således.

Helmer.

Nu har du ødelagt hele min lykke. Hele min fremtid har du forspildt for mig. Å, det er forfærdeligt at tænke på. Jeg er i et samvittighedsløst menneskes vold; han kan gøre med mig, hvad han vil, forlange af mig, hvad det skal være, byde og befale over mig, som det lyster ham; — jeg tør ikke kny. Og så jammerligt må jeg

synke ned og gå tilgrunde for en letsindig kvindes skyld!

Nora.

Når jeg er ude af verden, så er du fri.

Helmer.

Å ingen fagter. Slige talemåder havde din fader også på rede hånd. Hvad vilde det nytte mig, at du var ude af verden, som du siger? Ikke det ringeste vilde det nytte mig. Han kan gøre sagen bekendt alligevel; og gør han det, så blir jeg kanske mistænkt for at have været vidende om din forbryderske handling. Man vil kanske tro, at jeg har stået bagved, — at det er mig, som har tilskyndet dig! Og alt dette kan jeg takke dig for, dig, som jeg har båret på hænderne gennem hele vort ægteskab. Forstår du nu, hvad du har gjort imod mig?

Nora

(med kold ro).

Ja.

Helmer.

Dette er så utroligt, at jeg ikke kan fastholde det. Men vi må se at komme tilrette. Tag schavlet af. Tag det af, siger jeg! Jeg må se at tilfredsstille ham på en eller anden måde. Sagen må dysses ned for enhver pris. — Og hvad dig og mig angår, så må det se ud, som om alt var imellem os ligesom før. Men naturligvis kun for verdens øjne. Du blir altså

fremdeles her i huset; det er en selvfølge. Men børnene får du ikke lov til at opdrage; dem tør jeg ikke betro dig —. Å, at måtte sige dette til hende, som jeg har elsket så højt, og som jeg endnu —! Nå, det må være forbi. Herefterdags gælder det ikke længere lykken; det gælder bare at redde resterne, stumperne, skinnet —

(det ringer på entréklokken.)

Helmer

(farer sammen).

Hvad er det? Så sent. Skulde det forfærdeligste —! Skulde han —? Skjul dig, Nora! Sig, du er syg.

(Nora blir stående ubevægelig. Helmer går hen og åbner forstuedøren.)

Stuepigen

(halvt afklædt, i forstuen).

Her kom et brev til fruen.

Helmer.

Giv mig det. (griber brevet og lukker døren.) Ja, det er fra ham. Du får det ikke; jeg vil selv læse det.

Nora.

Læs du.

Helmer

(ved lampen).

Jeg har næppe mod til det. Kanske er vi fortabte, både du og jeg. Nej; jeg må vide det, (bryder brevet ilsomt; løber nogle linjer igennem; ser på et indlagt papir; et glædesskrig:) Nora!

Nora
(ser spørgende på ham).

Helmer.

Nora! — Nej; jeg må læse det endnu en gang. — Jo, jo; så er det jeg er frelst! Jeg er frelst! Nora, jeg er frelst!

Nora.

Og jeg?

Helmer.

Du også, naturligvis; vi er frelste begge to, både du og jeg. Se her. Han sender dig dit gældsbevis tilbage. Han skriver, at han fortryder og angrer —; at et lykkeligt omslag i hans liv —; å, det kan jo være det samme, hvad han skriver. Vi er frelste, Nora! Der er ingen, som kan gøre dig noget. Å, Nora, Nora —; nej, først alt dette afskyelige ud af verden. Lad mig se — (kaster et blik på forskrivningen). Nej, jeg vil ikke se det; det skal ikke være for mig andet, end en drøm altsammen. (river beviset og begge brevene istykker, kaster det hele ind i ovnen og ser på det, mens det brænder.) Se så; nu er det ikke mere til. — Han skrev, at du siden julaften —. Å, det må have været tre forfærdelige dage for dig, Nora.

Nora.

Jeg har kæmpet en hård strid i disse tre dage.

Helmer.

Og våndet dig, og ikke øjnet anden udvej end —. Nej; vi vil ikke mindes alt dette hæs-

lige. Vi vil kun juble og gentage: det er over; det er over! Hør dog på mig, Nora; du synes ikke at fatte det: det er over. Hvad er det dog for noget — dette stivnede udtryk? Å stakkers lille Nora, jeg forstår det nok; du synes ikke du kan tro på, at jeg har tilgivet dig. Men det har jeg, Nora; jeg sværger dig til: jeg har tilgivet dig alt. Jeg ved jo, at hvad du gjorde, det gjorde du af kærlighed til mig.

Nora.

Det er sandt.

Helmer.

Du har elsket mig, som en hustru bør elske sin mand. Det var kun midlerne, som du ikke havde indsigt nok til at dømme om. Men tror du, at du er mig mindre kær, fordi du ikke forstår at handle på egen hånd? Nej, nej; støt du dig bare til mig; jeg skal råde dig; jeg skal vejlede dig. Jeg måtte ikke være en mand, hvis ikke netop denne kvindelige hjælpeløshed gjorde dig dobbelt tiltrækkende i mine øjne. Du skal ikke fæste dig ved de hårde ord, jeg sagde dig i den første forfærdelse, da jeg syntes, alt måtte styrte sammen over mig. Jeg har tilgivet dig, Nora; jeg sværger dig til, jeg har tilgivet dig.

Nora.

Jeg takker dig for din tilgivelse.

(hun går ud gennem døren tilhøjre.)

Helmer.

Nej, bliv —. (ser ind.) Hvad vil du der i alkoven?

Nora
(indenfor).

Kaste maskeradedragten.

Helmer
(ved den åbne dør).

Ja, gør det; se at komme til ro og få samle dit sind til ligevægt igen, du min lille forskræmtet sangfugl. Hvil du dig trygt ud; jeg har brede vinger til at dække dig med. (går omkring i nærheden af døren.) Å, hvor vort hjem er lunt og smukt, Nora. Her er ly for dig; her skal jeg holde dig som en jaget due, jeg har fået reddet uskadt ud af høgens klør; jeg skal nok bringe dit stakkers klappende hjerte til ro. Lidt efter lidt vil det ske, Nora; tro du mig. Imorgen vil alt dette se ganske anderledes ud for dig; snart vil alting være ligesom før; jeg skal ikke længe behøve at gentage for dig, at jeg har tilgivet dig; du vil selv usvigelig føle, at jeg har gjort det. Hvor kan du tænke, det skulde kunne falde mig ind at ville forstøde dig, eller blot bebrejde dig noget? Å, du kender ikke en virkelig mands hjertelag, Nora. Det er for en mand noget så ubeskriveligt sødt og tilfredsstillende i dette, at vide med sig selv, at han har tilgivet sin hustru, — at han har tilgivet hende af fuldt og oprigtigt hjerte. Hun er jo derved ligesom i dobbelt forstand

blevet hans ejendom; han har ligesom sat hende ind i verden pány; hun er på en måde bleven både hans hustru og hans barn tillige. Således skal du være for mig herefterdags, du lille rådvilde, hjælpeløse væsen. Ængst dig ikke for nogenting, Nora; bare åbenhjertig imod mig, så skal jeg være både din vilje og din samvittighed. — Hvad er det? Ikke tilsengs? Har du klædt dig om?

Nora

(i sin hverdagskjole).

Ja, Torvald, nu har jeg klædt mig om.

Helmer.

Men hvorfor, nu, så sent —?

Nora.

Inat sover jeg ikke.

Helmer.

Men, kære Nora —

Nora

(ser på sit uhr).

Klokken er endnu ikke så mange. Sæt dig her, Torvald; vi to har meget at tale sammen.

(hun sætter sig ved den ene side af bordet.)

Helmer.

Nora, — hvad er dette her? Dette stivnede udtryk —

Nora.

Sæt dig ned. Det blir langt. Jeg har meget at tale med dig om.

Helmer

(sætter sig ved bordet ligeover for hende).

Du ængster mig, Nora. Og jeg forstår dig ikke.

Nora.

Nej, det er det just. Du forstår mig ikke. Og jeg har heller aldrig forstået dig — før iaften. Nej, du skal ikke afbryde mig. Du skal bare høre på, hvad jeg siger. — Dette er et opgør, Torvald.

Helmer.

Hvorledes mener du det?

Nora

(efter en kort taushed).

Er dig ikke en ting påfaldende, således som vi sidder her?

Helmer.

Hvad skulde det være?

Nora.

Vi har nu været gifte i otte år. Falder det dig ikke ind, at det er første gang vi to, du og jeg, mand og kone, taler alvorligt sammen?

Helmer.

Ja, alvorligt, — hvad vil det sige?

Nora.

I otte samfulde år, — ja længere, — lige fra vort første bekendtskab, har vi aldrig vekslet et alvorligt ord om alvorlige ting.

Helmer.

Skulde jeg da idelig og altid indvie dig i bekymringer, som du dog ikke kunde hjælpe mig at bære?

Nora.

Jeg taler ikke om bekymringer. Jeg siger, vi har aldrig siddet i alvor sammen, for at søge at komme tilbunds i noget.

Helmer.

Men, kæreste Nora, vilde da det have været for dig?

Nora.

Der er vi ved sagen. Du har aldrig forstået mig. — Der er øvet megen uret imod mig, Torvald. Først af pappa og siden af dig.

Helmer.

Hvad! Af os to, — af os to, der har elsket dig højere, end alle andre mennesker?

Nora

(ryster på hovedet).

I har aldrig elsket mig. I har bare syntes, det var fornøjeligt at være forelsket i mig.

Helmer.

Men, Nora, hvad er dette for ord?

Nora.

Ja, det er nu så, Torvald. Da jeg var hjemme hos pappa, så fortalte han mig alle sine meninger, og så havde jeg de samme meninger;

og hvis jeg havde andre, så skjulte jeg det; for det vilde han ikke have likt. Han kaldte mig sit dukkebarn, og han legte med mig, som jeg legte med mine dukker. Så kom jeg i huset til dig —

Helmer.

Hvad er det for udtryk du bruger om vort ægteskab?

Nora

(uforstyrret).

Jeg mener, så gik jeg fra pappas hænder over i dine. Du indretted alting efter din smag, og så fik jeg den samme smag som du; eller jeg lod bare så; jeg ved ikke rigtig —; jeg tror det var begge dele; snart det ene og snart det andet. Når jeg nu ser på det, så synes jeg, jeg har levet her som et fattigt menneske, — bare fra hånden og i munden. Jeg har levet af at gøre kunster for dig, Torvald. Men du vilde jo ha'e det så. Du og pappa har gjort stor synd imod mig. I er skyld i, at der ikke er blevet noget af mig.

Helmer.

Nora, hvor du er urimelig og utaknemmelig! Har du ikke været lykkelig her?

Nora.

Nej, det har jeg aldrig været. Jeg trode det; men jeg har aldrig været det.

Helmer.

Ikke — ikke lykkelig!

Nora.

Nej; bare lystig. Og du har altid været så snil imod mig. Men vort hjem har ikke været andet end en legestue. Her har jeg været din dukkehustru, ligesom jeg hjemme var pappas dukkebarn. Og børnene, de har igen været mine dukker. Jeg syntes, det var fornøjeligt, når du tog og legte med mig, ligesom de syntes det var fornøjeligt, når jeg tog og legte med dem. Det har været vort ægteskab, Torvald.

Helmer.

Der er noget sandt i, hvad du siger, — så overdrevent og overspændt det end er. Men herefter skal det bli'e anderledes. Legens tid skal være forbi; nu kommer opdragelsens.

Nora.

Hvis opdragelse? Min eller børnenes?

Helmer.

Både din og børnenes, min elskede Nora.

Nora.

Ak, Torvald, du er ikke mand for at opdrage mig til en ret hustru for dig.

Helmer.

Og det siger du?

Nora.

Og jeg, — hvorledes er jeg forberedt til at opdrage børnene?

Helmer.

Nora!

Nora.

Sagde du det ikke selv for en stund siden, — den opgave turde du ikke betro mig.

Helmer.

I opbrusningens øjeblik! Hvor vil du agte på det?

Nora.

Jo; det var meget rigtig sagt af dig. Jeg magter ikke den opgave. Der er en anden opgave, som må løses først. Jeg må se at opdrage mig selv. Det er du ikke mand for at hjælpe mig med. Det må jeg være alene om. Og derfor rejser jeg nu fra dig.

Helmer
(springer op).

Hvad var det, du sagde?

Nora.

Jeg må stå ganske alene, hvis jeg skal få rede på mig selv og på alting udenfor. Derfor kan jeg ikke bli'e hos dig længer.

Helmer.

Nora, Nora!

Nora.

Jeg vil gå herfra nu straks. Kristine ta'er nok imod mig for inat —

Helmer.

Du er afsindig! Du får ikke lov! Jeg forbyder dig det!

Nora.

Det kan ikke nytte at forbyde mig noget herefter. Jeg ta'er med mig, hvad der tilhører mig selv. Af dig vil jeg ingenting have, hverken nu eller senere.

Helmer.

Hvilket vanvid er dog dette!

Nora.

Imorgen rejser jeg hjem, — jeg mener, til mit gamle hjemsted. Der vil det være lettest for mig at komme ind i et eller andet.

Helmer.

A du forblindede, uerfarne skabning!

Nora.

Jeg må se at få erfaring, Torvald.

Helmer.

Forlade dit hjem, din mand og dine børn! Og du tænker ikke på, hvad folk vil sige.

Nora.

Det kan jeg ikke ta'e noget hensyn til. Jeg ved bare, det blir nødvendigt for mig.

Helmer.

Å, det er oprørende. Således kan du svigte dine helligste pligter.

Nora.

Hvad regner du da for mine helligste pligter?

Helmer.

Og det skal jeg behøve at sige dig! Er det ikke pligterne imod din mand og dine børn?

Nora.

Jeg har andre ligeså hellige pligter.

Helmer.

Det har du ikke. Hvilke pligter skulde det være?

Nora.

Pligterne imod mig selv.

Helmer.

Du er først og fremst hustru og moder.

Nora.

Det tror jeg ikke længere på. Jeg tror, at jeg er først og fremst et menneske, jeg, ligesåvel som du, — eller ialfald, at jeg skal forsøge på at bli'e det. Jeg ved nok, at de fleste gir dig ret, Torvald, og at der står noget sligt i bøgerne. Men jeg kan ikke længere lade mig nøje med, hvad de fleste siger og hvad der står i bøgerne. Jeg må selv tænke over de ting og se at få rede på dem.

Helmer.

Du skulde ikke have rede på din stilling i dit eget hjem? Har du ikke i sådanne spørgsmål en usvigelig vejleder? Har du ikke religionen?

Nora.

Ak, Torvald, jeg ved jo slet ikke rigtigt, hvad religionen er.

Helmer.

Hvad er det, du siger!

Nora.

Jeg ved jo ikke andet, end hvad præsten Hansen sagde, da jeg gik til konfirmation. Han fortalte, at religionen var det og det. Når jeg kommer bort fra alt dette her og blir ensom, så vil jeg undersøge den sag også. Jeg vil se, om det var rigtigt, hvad præsten Hansen sagde, eller ialfald, om det er rigtigt for mig.

Helmer.

Å, sligt er dog uhørt af en så ung kvinde! Men kan ikke religionen retlede dig, så lad mig dog ryste op i din samvittighed. For moralsk følelse har du dog? Eller, svar mig, — har du kanske ingen?

Nora.

Ja, Torvald, det er ikke godt at svare på det. Jeg ved det jo slet ikke. Jeg er ganske i vilderede med de ting. Jeg ved bare, at jeg har en ganske anden mening om sligt noget, end du. Jeg hører jo også nu, at lovene er anderledes, end jeg tænkte; men at de love skulde være rigtige, det kan jeg umulig få i mit hode. En kvinde skal altså ikke ha'e ret til at skåne

sin gamle døende fader, eller til at redde sin mands liv! Sligt tror jeg ikke på.

Helmer.

Du taler som et barn. Du forstår ikke det samfund, du lever i.

Nora.

Nej, det gør jeg ikke. Men nu vil jeg sætte mig ind i det. Jeg må se at komme efter, hvem der har ret, samfundet eller jeg.

Helmer.

Du er syg, Nora; du har feber; jeg tror næsten, du er fra sans og samling.

Nora.

Jeg har aldrig følt mig så klar og sikker som inat.

Helmer.

Og klar og sikker forlader du din mand og dine børn?

Nora.

Ja; det gør jeg.

Helmer.

Så er kun en forklaring mulig.

Nora.

Hvilken?

Helmer.

Du elsker mig ikke mere.

Nora.

Nej, det er just tingen.

Helmer.

Nora! — Og det siger du!

Nora.

A det gør mig så ondt, Torvald; for du har altid været så snil imod mig. Men jeg kan ikke gøre ved det. Jeg elsker dig ikke mere.

Helmer

(med tilkæmpet fatning).

Er dette også en klar og sikker overbevisning?

Nora.

Ja, fuldkommen klar og sikker. Det er derfor, jeg ikke vil være her længer.

Helmer.

Og vil du også kunne gøre mig rede for, hvorved jeg har forspildt din kærlighed?

Nora.

Ja, det kan jeg godt. Det var iaften, da det vidunderlige ikke kom; for da så jeg, at du ikke var den mand, jeg havde tænkt mig.

Helmer.

Forklar dig nøjere; jeg begriber dig ikke.

Nora.

Jeg har ventet så tålmodigt nu i otte år;

for, Herregud, jeg indså jo nok, at det vidunderlige kommer ikke sådan til hverdags. Så brød dette knusende ind over mig; og da var jeg så usvigelig viss på: nu kommer det vidunderlige. Da Krogstads brev lå derude, — aldrig faldt det mig med en tanke ind, at du kunde ville bøje dig under dette menneskes vilkår. Jeg var så usvigelig viss på, at du vilde sige til ham: gør sagen bekendt for hele verden. Og når det var sket —

Helmer.

Ja hvad så? Når jeg havde prisgivet min egen hustru til skam og skændsel —!

Nora.

Når det var sket, da tænkte jeg så usvigelig sikkert, at du vilde træde frem og tage alt på dig og sige: jeg er den skyldige.

Helmer.

Nora —!

Nora.

Du mener, at jeg aldrig vilde taget imod et sligt offer af dig? Nej, det forstår sig. Men hvad vilde mine forsikringer gælde ligeover for dine? — Det var det vidunderlige, som jeg gik og håbed på i rædsel. Og for at hindre det, var det, at jeg vilde ende mit liv.

Helmer.

Jeg skulde gladelig arbejde nætter og dage

for dig, Nora, — bære sorg og savn for din skyld. Men der er ingen, som ofrer sin ære for den man elsker.

Nora.

Det har hundrede tusend kvinder gjort.

Helmer.

Å, du både tænker og du taler som et uforstandigt barn.

Nora.

Lad gå. Men du hverken tænker eller taler som den mand, jeg skal kunne slutte mig til. Da din forskrækkelse var over, — ikke for hvad der trued mig, men for, hvad du selv var udsat for, og da hele faren var forbi, — da var det for dig, som om slet ingen ting var sket. Jeg var akkurat som før din lille sanglærke, din dukke, som du herefter skulde bære dobbelt varligt på hænderne, siden den var så skør og skrøbelig. (rejser sig.) Torvald, — i den stund gik det op for mig, at jeg i otte år havde levet her sammen med en fremmed mand og at jeg havde fået tre børn —. Å jeg tåler ikke at tænke på det! Jeg kunde rive mig selv i stumper og stykker.

Helmer

(tungt).

Jeg ser det; jeg ser det. Der er visselig kommet en afgrund imellem os. — Å, men, Nora, skulde den ikke kunne udfyldes?

Nora.

Således, som jeg nu er, er jeg ingen hustru for dig.

Helmer.

Jeg har kraft til at blive en anden.

Nora.

Måske, — hvis dukken tages fra dig.

Helmer.

At skilles — skilles fra dig! Nej, nej, Nora, jeg kan ikke fatte den tanke.

Nora

(går ind tilhøjre).

Des vissere må det ske.

(hun kommer tilbage med sit ydertøj og en liden vadsæk, som hun sætter på stolen ved bordet.)

Helmer.

Nora, Nora, ikke nu! Vent til imorgen.

Nora

(tager kåben på).

Jeg kan ikke bli'e liggende natten over i en fremmed mands værelser.

Helmer.

Men kan vi da ikke bo her som broder og søster —?

Nora

(binder hatten fast).

Du ved meget godt, det vilde ikke vare længe —. (slår schavlet om sig.) Farvel, Torvald. Jeg

vil ikke se de små. Jeg ved, de er i bedre hænder end mine. Således, som jeg nu er, kan jeg ingenting være for dem.

Helmer.

Men engang, Nora, — engang —?

Nora.

Hvor kan jeg vide det? Jeg ved jo slet ikke, hvad der blir ud af mig

Helmer.

Men du er min hustru, både som du er og som du blir.

Nora.

Hør, Torvald; — når en hustru forlader sin mands hus, således, som jeg nu gør, så har jeg hørt, at han efter loven er løst fra alle forpligtelser imod hende. Jeg løser dig ialfald fra enhver forpligtelse. Du skal ikke føle dig bundet ved noget, lige så lidt, som jeg vil være det. Der må være fuld frihed på begge sider. Se, her har du din ring tilbage. Giv mig min.

Helmer.

Også dette?

Nora.

Dette også.

Helmer.

Her er den.

Nora.

Så. Ja, nu er det altså forbi. Her lægger

jeg nøglerne. Om alle sager i huset ved pigerne besked — bedre, end jeg. Imorgen, når jeg er rejst, kommer Kristine herhen for at pakke sammen de ting, som er min ejendom hjemmefra. Det vil jeg ha'e sendt efter mig.

Helmer.

Forbi; forbi! Nora, vil du aldrig mere tænke på mig?

Nora.

Jeg kommer visst ofte til at tænke på dig og på børnene og på huset her.

Helmer.

Må jeg skrive dig til, Nora?

Nora.

Nej, — aldrig. Det får du ikke lov til.

Helmer.

A, men sende dig må jeg dog —

Nora.

Intet; intet.

Helmer.

— hjælpe dig, hvis du skulde behøve det.

Nora.

Nej, siger jeg. Jeg modtager ingenting af fremmede.

Helmer.

Nora, — kan jeg aldrig blive mere end en fremmed for dig?

Nora

(tager sin vadsæk).

Ak, Torvald, da måtte det vidunderligste ske. —

Helmer.

Nævn mig dette vidunderligste!

Nora.

Da måtte både du og jeg forvandle os således at —. Å, Torvald, jeg tror ikke længer på noget vidunderligt.

Helmer.

Men jeg vil tro på det. Nævn det! Forvandle os således at —?

Nora.

At samliv mellem os to kunde bli'e et ægteskab. Farvel.

(hun går ud gennem forstuen.)

Helmer

(synker ned på en stol ved døren og slår hænderne for ansigtet).

Nora! Nora! (ser sig om og rejser sig.) Tomt. Hun er her ikke mere. (et håb skyder op i ham:) Det vidunderligste —?!

(nedefra høres dronnet af en port, som slåes ilås.)

15/1 1881 Joh. e

